

תמצית הש"ס

עבודה זרה י"ט. – מ"ח:

לפרטים- 0527692282

דרכי עבודת ד' ולימוד התורה

י"ט. אשרי האיש ירא את ד' – י"מ אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש-בחור, וי"מ אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש-גבור.

במצוותיו חפץ מאד – ולא בשכר מצוותיו, שעושה שלא ע"מ לקבל פרס.

כי אם בתורת ד' חפצו – אין אדם לומד תורה אלא ממקום שליבו חפץ. וי"מ שכל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו חפציו. עוד למד רבא מפסוק זה שאחר שלמד אדם תורה נקראת על שמו, וכן שילמד ואח"כ יהגה לעולם ילמד אדם אע"פ ששוכח ואע"פ שאינו מבין.

בתחילה התורה היא "על גפי" מושב שאינו קבוע, ולבסוף "על כסא" מושב קבוע, וי"מ על גפי היינו בלא תלמידים.

בתחילה התורה היא "בראש מרומים" במחבואות, ולבסוף "עלי דרך" מורה הוראה לעין כל.

בתחילה "שתה מים מבורך" מים מכונסים, שסופם לכלות, ולבסוף "נוזלים מן בארך" מים חיים, שאינם פוסקים.

אם האדם עושה תורתו חבילות שלומד הרבה ואינו יכול לחזור, לסוף מתמעט, ואם קובץ על יד, ירבה.

כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה, והני מילי סברא, אבל גמרא רב אחד עדיף.

י"ט: לעולם ישלש אדם את ימיו, שלישי בתורה שלישי במקרא שלישי בתלמוד.

ועלהו לא יבול היינו הלומד ועושה פרי – מקיים, **כי אם כמוץ** היינו המלמד או הלומד ואינו עושה פרי שאסור ללמד לתלמיד שאינו הגון.

רבים חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, **ועצומים כל הרוגיה** זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה, והיינו בגיל ארבעים, או שאין בעירו גדול ממנו.

ועלהו לא יבול – שאפי' שיחת חולין של ת"ח צריכה לתלמוד.

וכל אשר יעשה יצליח – שכל העוסק בתורה נכסיו מצליחים לו, דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים.

מאן דבעי חיי ישמור לשונו מלדבר רע, אך לא יתגרה בשינה, אלא ילמד תורה והיא תשמרהו.

דין שכר העושה דבר לעבודת כוכבים – משמשי עבודת כוכבים אינם אסורים עד שיעבדו, ולכן העושה כיפה לעבודת כוכבים פשיטא ששכרו מותר, והעושה עבודת כוכבים עצמה, למ"ד ששל ישראל אסורה מיד ושל עכו"ם רק כשתיעבד שכרו מותר, ולמ"ד שגם של עכו"ם אסורה מיד, אם ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף שכרו מותר, כיון שהאיסור חל במכוש האחרון, ואין בו שו"פ.

איסור לא תחנם

ב. אסור לתת חן לעכו"ם ולומר כמה נאה עכו"ם זה, דכתיב "לא תחנם", ומ"מ מותר לברך על כך את הקב"ה, דאמר מור הוראה בריות טובות אומר ברוך שככה לו בעולמו.

מכירת פירות לעכו"ם – פירות קצוצים מותר למכור לעכו"ם, ומחוברים לת"ק אסור, ולר"י מותר למכור ע"מ לקוץ. ומקור איסור מכירת מכירת קרקע לעכו"ם הוא מדכתיב "לא תחנם", (ולא כתיב "לא תחנינם").

אסור לתת מתנת חנם לעכו"ם, דכתיב "לא תחנם" (ולא כתיב "לא תחונם"), והיינו כשיטת ר"י דהא דכתיב גבי נבילה "לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה, או מכור לנכרי" היינו דווקא לגר בנתניה ולעכו"ם במכירה, (מדלא כתיב "תתננה ואכלה ומכור", וא"צ קרא להקדים נתניה לגר למכירה לעכו"ם, דזה פשיטא שהרי גר אתה מצווה להחיותו), אבל לר"מ מותר לתת לנכרי, דכתיב "תתננה ואכלה או מכור לנכרי", (וכן מותר למכור לגר דכתיב "תתננה ואכלה או מכור", והא דלא כתיב "ומכור" בא להקדים נתניה לגר למכירה לעכו"ם).

הסתכלות באשה

רשב"ג ראה עובדת כוכבים נאה ביותר ואמר "מה רבו מעשיך ד' ", ור"ע ראה את אשת טורנוסרופוס הרשע וירק (לפי שבאה מטיפה סרוחה) ושחק (מפני שעתידיה להתגייר ולהנשא לו) ובכה (על האי שופרא דבלי בעפרא).

ב: הגמ' שואלת איך מותר להסתכל, והא כתיב "ונשמרת מכל דבר רע", שאסור להסתכל באשה נאה ואפי' פנויה, ובאשת איש ואפי' מכוערת, ובבגדי צבע של אשה (ואפי' הם תלויים ע"ג כותל, ודווקא כשהוא מכיר אותה. ורב חסדא מתיר בחדשים, דאל"כ איך מותר לתת לאומן, והגמ' דוחה דשאני התם שהוא טרוד בעבודתו, דמטעם זה מותר להכניס בבהמה כמכחול בשפופרת). ובבעלי חיים בזמן שמזדקקים זה לזה. והגמ' מתרצת שראה אותה בקרן זוית.

אסור להרהר ביום שמא יבוא לידי טומאה בלילה, דכתיב "ונשמרת מכל דבר רע".

תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה וכו' זריזות, נקיות, פרישות, טהרה, קדושה, ענוה, יראת חטא, חסידות, רוח הקודש, תחית המתים. וחסידות גדולה מכולם, וי"א שענוה גדולה מכולם.

מיתת האדם

מלאך המות כולו מלא עיניים, ובשעת הפטירה עומד למעלה ממראשותיו וחרבו שלופה בידו וטיפה של מרה תלויה בו, והחולה

אין מעמידין:

מתי העכו"ם חשודים על הרביעה

כ"ב: אסור להעמיד בהמה בפונדק של עכו"ם, מפני שהם חשודים על הרביעה, ואפי' נקבות אצל נקבות אסור, דכיון שהעכו"ם מצויים אצל נשי חבריהם, פעמים אינו מוצאה ורובע את הבהמה, אי נמי אף כשמוצאה חביבה עליהם בהמתם של ישראל יותר מנשותיהם, הדנחש הטיל זוהמא כשבא על חוה, ולישראל פסקה הזוהמא כשעמדו על הר סיני. ואפי' עופות אסור להעמיד אצל עכו"ם, דחוששים לרביעה.

אין למסור בהמה לרועה עכו"ם שמא ירבענה, מפני שסיבור שישראל לא יודעים שדרכם לרובע, דאין אדם חושש אלא ממי שדרכו כמותו.

קניית בהמות של העכו"ם לקרבן-

איאתא בברייתא שמוותר לקנות בהמות עכו"ם לקרבן. הגמ' שואלת שהרי העכו"ם חשודים על רביעה.

הגמ' מתרצת שאין חוששים שרבעם, מפני שהעכו"ם חס על בהמתו הנקיבה שלא תיעקר, ועל הזכר שלא יכחיש בשרו. וע"כ כ"ג. תירוצים נוספים. (ואין חוששים שהבהמה מוקצה או נעבד, דא"כ לא היה מוכרה). וכן מותר לקנות בהמה מהרועה שלהם, ואין חוששים לרביעה, מפני שהוא מפחד להפסיד שכרו. וכן מותר לקנות זכרים מעובדת כוכבים, ואין חוששים שהיא הרביעה אותו עליה, כיון שעיי"ז הוא יהיה סרוך אחריה ויבינו בני אדם בדבר, אבל בהמות שלנו שעושה כך רק לפי שעה לא מירתא. (ומה שאסור לאלמנה לגדל כלב, ואין אומרים שהיא מפחדת שיהא נסרך אחריה, משום שגם ע"י אומצא הוא נסרך אחריה. וכן אסור שאלמנה תדור עם בר בי רב).

כ"ג: לרבינא אף שלכתחילה אין להעמיד בהמה בפונדק של עכו"ם, מ"מ **בדיעבד** בהמה של עכו"ם אינה נאסרת לקרבן. הגמ' אומרת שאין להוכיח חילוק זה ממה שאשה שנחבשה ביד עכו"ם מחמת ממון מותרת, ד"ל שהטעם הוא מפני שהעכו"ם מתיירא מפני הפסד ממון שהבעל לא יפרע את החוב אם ידע שהעכו"ם בעל אותה, שהרי בנחבשה מחמת נפשות אסורה.

לרבי פדת נחלקו ר"א ורבנן אם חוששים לרביעה, וכדמצינו שלר"א אין לקנות פרה אדומה מהעכו"ם וחכמים מתיירים, ולא רק בפרה אדומה פוסל ר"א (דנימא שנחלקו אם חוששים שהניח עליה עודה של שקים, דמשום הנאה קטנה לא יפסול אותה, משא"כ רביעה שיצרו תוקפן. וכן היה אפ"ל שנחלקו רק בפרה אדומה אם לומדים מ"בני ישראל ויקחו" שאין לקנות מעכו"ם), דאיאתא בברייתא שר"א פוסל בכל הקרבנות, ובהכרח שרבנן מכשירים בכל הקרבנות, דאל"כ הא דתניא שלוקחים מהם בהמה לקרבן דלא כמאן, ועוד דמפורש בברייתא שטעמא דחכמים מדכתיב "כל צאן קידר יקבצו לך... יעלו על רצון מזבחי".

ולר"א צ"ל (כ"ד). שיהיו כולם גרים גרורים לעת"ל שיבואו להתגייר אך לא יקבלו אותם, דכתיב "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ד',", ואין לומר שיחזרו רק מעבודת כוכבים, דכתיב "לעבדו שכם אחד.

כ"ג: והא דפרה אדומה נפסלת ברביעה היכא שודאי נרבעה, ואין דינה כקדשי בדק הבית שאין רביעה פוסלתם, משום שכיון שפרה מום פוסל בה, פוסל בה גם רביעה ועבודה זרה. אבל אין הטעם משום דפרה אדומה חטאת קרייה רחמנא, דא"כ תיפסל ביוצא דופן, ומצינו שלרבנן יוצא דופן פסול, אבל לר"ש כשר אף שלגבי קדשים ס"ל

מזדעזע ופותח את פיו, ומלאך המות זורקה לתוך פיו, וממנה החולה מת ומסריח ופניו מוריקות.

אבוא דשמואל אמר שאם לא היה חושש לכבוד המת היה מגלה את בית השחיטה כבהמה.

הרוצה שלא יסריח מתו יפכנו על פניו.

מכירת מחובר לעכו"ם ע"מ לקוצצו- לר"מ אין מוכרים פירות מחוברים או אילן או שחת או קמה ע"מ לקוצצם, ולר"י מותר בכל אלו, (וצריכא, דבאילן יש לחוש יותר שיששה מלקצוץ כיון דלא פסיד, ושחת ידע שיבחייהו ויש לחוש יותר שיששה מלקצוץ. וכן נחלקו אם מותר למכור בהמה ע"מ לשוחטה, ר"מ אסור ור"י מתיר).

השכרת ומכירת בתים שדות בא"י ובחול

כ"א: לר"מ אסור להשכיר לעכו"ם בתים וכ"ש שדות בא"י, (שדות חמירי מבתים לפי שמפקיעם ממעשר, אבל בית לא מפקיעו ממזוזה, דמזוזה היא חובת הדר), ובסוריא אסור למכור בתים אטו מכירה בא"י, אבל להשכיר בתים מותר, דאין גוזרים גזירה לגזירה, ושדות אסור להשכיר, דס"ל שכיבוש יחיד שמיה כיבוש ואיכא איסורא דאורייתא במכירה, וגזרו שכירות אטו מכירה. ובחול מותר למכור בתים או להשכיר שדות, אבל למכור שדות אסור, כיון שבא"י אית בה תרת.

לרבי יוסי בא"י מותר להשכיר בתים, אבל שדות אסור כיון דאית בהו תרתי, ובסוריא מוכרים בתים אבל לא שדות, דס"ל שכיבוש יחיד לאו שמיה כיבוש, ומשכירים שדות, ובחול מותר גם למכור שדות, דכיון שזה רחוק לא גוזרים בזה. והלכה כרבי יוסי.

ואמנם אסור **לעשותה שכונה,** והיינו ג' בני אדם, ומ"מ אין חוששים שהנכרי ימכור דירה אחת לשניים, דאין אנו מצווים אלא על "לפני עוור" ולא על לפני דלפני.

ואף במקום שמוותר להשכיר, אסור **להשכיר לבית דירה,** מפני שמכניס עם ע"ז, וכתב "ולא תביא תועבה אל ביתך".

כ"א: מרחץ- אסור בכל מקום להשכיר מרחץ, מפני שהוא נקרא על שם הישראל, והעכו"ם יעשה בו מלאכה בשבתות ויו"ט, ויתלו שהשכירו והעכו"ם הוא שליחו, אבל בשדה אין חשש זה כיון דדרך לתנו באר"סות למחצה שליש ולרביע, דמותר לפי שהעכו"ם עושה עבור עצמו.

כ"ב: ושיטת רשב"ג שאין להתיר גם באר"סות, וטעם ההתר בעכו"ם משום שהעכו"ם ישמע לישראל ולא יעבוד בו בשבת, אבל לכוני אסור למכור שדה מפני שלא ישמע לישראל, ויש בזה גם משום לפני עוור, וגם משום שנקראת על שמו, אבל מרחץ מותר להשכיר לכותי, כיון שאינו עושה מלאכה אלא בחול המועד, וגם אנו עושים בו מלאכה דמותר לחמם בו מרחצאות.

ישראל ועכו"ם שקיבלו שדה בשותפות, אסור לומר לעכו"ם טול חלקך בשבת ואני יטול חלקי בחול לפי שנעשה שלוחו לעבוד בשבת, ואם התנו כך מתחילה מותר דכיון שאף פעם לא היה מוטל עליו לעשות בשבת לא הוי שלוחו, והגמ' מסתפקת מה הדין בסתמא שקיבלו בסתמא, ובאים לחלוק בלי להזכיר יום חול כנגד יום השבת. ואסור לחשב יום חול כנגד השבת אם לא התנו מתחילה.

מותר שהעכו"ם יאכל פירות בשנות הערלה, וכנגדם יאכל הישראל פירות אח"כ, דאף לישראל מותר לעבוד בערלה.

בעזה"י יצא לאור ספר **ציוני סוגיות "שלמי כהן"** על כל מסכת גיטין, בכריכה קשה ועימוד מפואר. הספר כולל מראי מקומות מקיפים על כל חלקי המסכת, מכללי יסודות הסוגיות ועד לפרטי כל סוגיה. אוצר מלא וגדוש של דברי הראשונים והאחרונים והפוסקים ורבותיהם ראשי הישבות. כמו כן ניתן להשיג קבצי PDF חינם, גם על שאר המסכתות הישבתיות. במייל 5711065@GMAIL.COM
לפרטים או לחלוקה חייב לבתי מדרשות- 0583211065

לר"ש שיוצא דופן פסול להקרבה, (אף דס"ל שיוצא דופן הוא ולד מעליא לטומאת לידה ולמי טוהר ולקרבו).

הגמ' מוכיחה שלר"א אין לקנות פרה אדומה מהעכו"ם גם בגלל דכתיב "בני ישראל ויקחו" וגם בגלל שחוששים לרביעה, ומה שמצינו שבאו לקנות מדמא בן נתינא אבנים לאפוד (ולא העיר את אביו), ולשנה אחרת קנו ממנו פרה אדומה, צ"ל שקנו ע"י תגרים ישראל, והפרה היתה שמורה מרביעה משעת לידתה.

כ"ד. ואמנם לא די שישמורה משעת לידתה, שהרי הרובע בהמה נפסל גם הולד שבתוכה, (וכן בהמה שנגחה גם הולד נפסל), וצ"ל שהיו משמרים אותה משעה שנוצרה, דהיתה משפחת פרות זו מוחזקת בפרות אדומות, ובמשפחה זו אם היו מעבירים כוס אדום בשעה שעולה עליה זכר, היתה נולדת פרה אדומה, (אבל בשאר פרות זה לא היה עוזר, דאל"כ למה דמי פרה אדומה יקרים).

ולר"א דס"ל שכל הפסולים לגבי מזבח ולדוניהם אסורים (ולת"ק מותרים), אי נימא כרבא שאין הפסול אלא כשנרבעו כשהם מוקדשין ניחא, ולרב הונא בר חיננא שהפסול הוא גם כשנרבעו כשהם חולין, צ"ל שהיו משמרים את אימה משעה שנוצרה. ואין חוששים שרבעו את אם אימה, דכולי האי לא חיישינן.

לשיטת ר"א (כ"ג.) שכל בהמת עכו"ם פסולה לקרבן, הא דאמר משה "וגם אתה תתן בידינו זבחים ועולות" שאני התם שזה היה קודם מתן תורה. ומה שיתרו הביא "עולה וזבחים לאלוקים" היינו או קודם מתן תורה, ולמ"ד שזה היה אחרי מתן תורה צ"ל שקנאם מישראל.

כ"ד: והוא דכתיב "מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר למען זבוח לד' אלוקיך" היינו למוכרם, ויקפצו לקנותם כיון שהם מיטב, ובדמיהם יקנו זבחים.

והוא שקיבל דוד קרבן מארונה, צ"ל שהוא היה גר תושב. (וכן נתן את המורגים והיינו לוח עץ עם חריצים, ואת כלי הבקר, לעצים).

והוא שהקריבו את הפרות שהביאו את הארון מפלישתים, זו היתה הוראת שעה, (ואין ראייה שזו היתה הוראת שעה ממה שהקריבו נקבות, ד"ל שעולה נקיבה כשרה בבמת יחיד, ודלא כרב אדא בר אבהו).

שיטת רבי יוחנן שבהמה שרבעה כשהיא יותר מבת ג' שנים אינה נעקרת וחוששים שרביעה, ולשיטתו צריך לומר שבכל המקרים הנ"ל איירי בפחותה מבת ג', והפרות שהביאו את הארון היתה זו הוראת שעה, (דאין לומר שהיו פחותות מבת ג', שהרי מבואר שם שכלאו בבית את בנייהם, ופחותה מבת ג' אינה יולדת, (אמנם עכשיו נשתנו הטבעים. תוס'). ונ"מ שהולד שנולד אחר שלש ונקלח מן הנכרי ואין ידוע אם ביכרה הוא רק ספק בכור, ולפני כן הוא ודאי).

וישרנה הפרות בדרך - י"מ שאמרו שירה, וי"מ שישירו פניהם כנגד הארון ואמרו שירה, ונחלקו בגמ' איזה שירה אמרו, (ומה שאמר רבי יצחק נפחא שאמרו רוני רוני השיטה וכו', י"א שאמרו זאת ישראל בנסוע הארון).

כ"ה. ספר הישר היינו ספר בראשית שמוזכרים בו מעשי אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים. וי"א שזה ספר דברים דכתיב ביה "ועשית הישר והטוב". וי"א שזה ספר שופטים דכתיב ביה "איש הישר בעיניו יעשה".

עמידת השמש ליהושע כשנלחם עם חמשת המלכים הצרים על הגבעונים, רמוזה בהא דכתיב "וזרעו יהיה מלא הגויים", לריב"ל השמש הלכה ו' שעות ונתעכבה שש והלכה שש ונתעכבה שש. ולרבי אלעזר הלכה שש ועמדה י"ב והלכה שש ועמדה י"ב (וי"א שזו שיטת ריב"ל). ולרבי שמואל בר נחמני הלכה שש ועמדה י"ב והלכה שש ועמדה כ"ד (ול"א

זו שיטת רבי אלעזר, ולרבי שמואל בר נחמני הלכה שש ועמדה כ"ד והלכה שש ועמדה כ"ד).

כשם שעמדה חמה ליהושע, כך עמדה למושה במלחמת סיחון, ולנקדימון בן גוריון שהלווהו הגמון מעיינות וכו'. והא דכתיב ולא היה כיום ההוא לפניו ולאחריו, היינו הרבה שעות כמו ביהושע, או שלא היה אבני ברד.

וירם הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול - י"מ העליה היינו אליה, וי"מ דהיינו חזה, וי"מ דהיינו שופי כף הירך.

מתי העכו"ם חשודים על רציחה

כ"ה: יחוד עם העכו"ם - אסור לאשה להתייחד עם עכו"ם, מפני שהם חשודים על העריות, והיינו אפי' כשאשתו עימו, דבישראל כהאי גוונא מותר מפני שאשתו משמרתו ובעכו"ם אסור, אבל בלא אשתו עימו אף לישראל אסור להתייחד עם שתי נשים מפני שדעתן קלות ושתיהן יתרצו לעבירה, ואפי' עם עשרה אסור לאשה להתייחד, אם הם פרוצים.

והוא שאין אסור משום שהעכו"ם חשודים על שפיכות דמים, ולרבי ירמיה איירי באשה חשובה שמפחדים ממנה והיא חשובה בין הנשים, שיש חשש שיבעלה, ולרב אידי אשה כלי זיינה עליה דכיון שרוצה לבוא עליה אינו הורגה, אף שאינה קרובה למלכות ואינה חשובה בין הנשים, (וכן מבואר בבב"יתא). ונ"מ בקרובה למלכות, ואינה חשובה בין הנשים.

אסור לאיש להתייחד עם עכו"ם, מפני שהם חשודים על שפיכות דמים.

עכו"ם שנודמן ליד ישראל בדרך יראה שהגוי יהיה לימינו שאם ירצה להורגו ישלח יד ימינו ויאחז בו, ולרבי ישמעאל בנו של ריו"ח ב"ב אם הוא חגור במקל יראה שהגוי יהיה לשמאלו כדי שהיד שבה המקל תהיה סמוכה לו ויוכל לאחוז בה. ואם הם בעליה או בירידה יראה שיהיה הוא מעל הגוי, ואם הגוי שואל אותו להיכן הולך יאמר לו מקום רחוק יותר.

מילדת ומניקה בישראל ועכו"ם

כ"ו. בת ישראל לא תיילד עובדת כוכבים, ולא תניק בן של עובדת כוכבים, מפני שהיא מיילדת ומגדלת בן לעבודת כוכבים.

לחכמים מותר שעבודת כוכבים תיילד או תניק בת ישראל, היכא שאחרות עומדות על גבה, ולר"מ אף בזה אסור דפעמים תהרגהו בלא שיראו. (וצריכא, דבהנקה יכולה להניח סם על דדיה כשהיא בחוץ).

מותר ליילד עובדת כוכבים בשכר, משום איבה, אמנם בשבת אסור, דיאמרו לה שרק עבור מי ששומר שבת מותר לחלל שבת.

אסור להניק בן עובדת כוכבים אף בשכר, דאם היא פנויה תאמר לה שהיא רוצה להנשא, ואם היא נשואה תאמר לה שאינה רוצה להתגנות בפני בעלה.

דין מעלין ולא מורדין

עובדי כוכבים ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין, ואף בשכר אין מעלין, דיאמרו לו שהוא ממהר להציל את בנו או לשלטון.

כ"ז: מינים כומרים לעבודת כוכבים בין ישראל בין עכו"ם, ומוסרים מלשינים, מורדין ולא מעלין, ואף דתני מורדין קמ"ל שאין מעלין והיינו לגרר מזדרגה ולומר שכוונתו שבהמתו לא תרד לשם, או לכסות את הבור באבן סמוכה ולומר שכוונתו שבהמתו לא תפול שם, או שאם היה בבור סולם יסלקו, ויאמר שכוונתו להוריד את בנו מהגג.

מומר חייבים להחזיר אבידתו, דכתיב "לכל אבידת אחיך". ונחלקו רב אחא ורבינא אם מומר היינו לתיאבון, אבל להכעיס הוא מין, או שגם להכעיס הוא מומר, ומין זה העובד ע"ז.

מילה בישראל ועכו"ם

מילת עכו"ם - מותר לישראל למול עכו"ם לשם גירות, אבל לא לשם רפואה.

כ"ז. מילת ישראל ע"י עכו"ם - לחכמים מותר אם אחרים עומדים על גבו, ולר"מ אף בזה אסור שמא יעשהו כרות שפכה, ואם היה העכו"ם מומחה לרבים מותר דלא מרע נפשיה. ואם יש בעיר רק רופא עכו"ם ורופא כותי, ימול הכותי ולא העכו"ם, ולר"י ימול העכו"ם, ולא ימול הכותי מפני שמול לשם הר גריזים, ובעיני מילה לשמה דכתיב "לד' ימול", (ולרבי יוסי א"צ מילה לשמה דכתיב "המול ימול", ולר"י דיברה תורה כלשון בני אדם), ומה שמצינו בשם ר"י שמילת עכו"ם פסולה דכתיב "ואתה את בריתי תשמור", זה לא מדברי ר"י אלא מדברי ר"י הנשיא, וי"א דילפינן שעכו"ם פסול מדכתיב "המול ימול" קרי ביה המל ימול, ונ"מ אם אשה יכולה למול, (ומה שצפורה מלה י"ל שקראה לאחר שימול, או שהיא התחילה ומשה גמר), אבל ערבי או גבנוני מהול פסולים לכו"ע, כדמצינו שהאומר קונם שאני נהנה מן הערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עכו"ם. וישראל שמתו אחיו מחמת מילה כשר למול לכו"ע.

רפוי ע"י עכו"ם

מותר שהעכו"ם ירפא בהמת ישראל.

אסור לאדם להתרפא מעכו"ם אפי' בדבר שאין בו חשש נפשות, ואפי' ריבדא דכוסליתא כאב הכתפים מחמת הקזת הדם, אבל מותר שהעכו"ם יאמר לו איזה סם טוב לדבר זה, מפני שהגוי יחשוש שילך לשאול עוד אחד.

כ"ז: אין האיסור אלא כשהישראל ספק יחיה ספק ימות כיון שהעכו"ם יהרגוהו, אבל אם הישראל ודאי ימות מותר להתרפא ע"י עכו"ם, ואין חוששים לחיי שעה שיקצר לו חיי שעה, כדמצינו שהמצורעים הפילו עצמם למחנה ארם, ומ"מ במינים אסור לישא וליתן עמהם ולהתרפא מהם אפי' לחיי שעה, דשאני מינות דמשכא.

מעשה בן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל שהכישו נחש, ובא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו, ולא הניחו רבי ישמעאל, ורצה בן דמא לומר דכתיב "וחי בהם" ולא שימות בהם, ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצאה נשמתו, וקרא עליו רבי ישמעאל אשריך בן דמא שגופך טהור ויצאה נשמתך בטהרה, ולא עברת על דברי חברך שהיו אומרים "ופורץ גדר ישכנו נחש", והיינו נשיכה שאין לה רפואה כלל, דס"ל שלא הותר לעבור אלא בצניעא ולא בפרהסיא, דכתיב "ולא תחללו את שם קדשי".

לריו"ח כל מכה שמותר לחלל בשבילה שבת אסור להתרפא ממנה ע"י עכו"ם, וללישנא בתרא כל מכה של חלל שהיא בחלל הגוף אסור, ונ"מ במכה שעל גב היד והרגל, שמחללים עליה שבת, ואינה מכה של חלל.

באיזה חולי מותר לחלל שבת

כ"ח. מכה של חלל והיינו מן השפתיים ולפנים, או מכה בגב היד והרגל, או באישתא צמירתא - חולי חמה, או מכה שצריכה אומד שהיא מסוכנת עד כדי שצריך אומד אם יחיה או לא, מחללים עליה שבת. ומכה בחניכיים או בשיניים הגמ' מסתפקת אם מחללים עליה שבת.

החושש בשיניו אסור לגמוע חומץ, דרבנן אסור כל רפואה גזירה אטו שחיקת סממנים.

ריו"ח חלה **בצפדינא**, (סימן החולי הוא שיוצא דם מהשיניים כשמכניס דבר לפיו, וחולי זה נגרם מאכילת חיטים קרות בחורף, או שעורים חמות בקיץ, או משיורי כסא דהרסנא), והלך להתרפא אצל

מטרוניתא עבודת כוכבים, וביקש ממנה שתגלה לו מה הרפואה כדי לעשותה בשבת, דכיון שהיא מתחילה בפה ונגמרת בבני מעיים הרי היא כמכה של חלל, ונשבע "באלוקי ישראל לא מגלינא", וגילתה לו, ולמחרת לימד בדרשתו את הרפואה, משום שלא נשבע שלא יגלה לישראל אלא לאלוקי ישראל, ואמר לה כך אחרי שגילתה לו כדי שלא יהיה חילול ד', והא דשרי לריו"ח להתרפא מעכו"ם, צ"ל אדם חשוב שאני, או דרופא מומחה שאני, ומה שמצינו שרופא מומחה ניסה להרוג את רבי אבהו, שם רצו לקיים בעצמם "תמות נפשי עם פלישתים", לפי שהיה מצערם בפירושי המקראות.

פדעתא פצע מכת חרב, יש בה סכנה, ומחללים עליה את השבת, ויקח שחלים בחומץ כדי לעצור את הדם, ויקח גירדא דיבלא ודאסנא או תולעים מהאשפה כדי לרפא את המכה.

מיני רפואות - הגמ' מבארת מהי רפואתם של עיבתא אבעבוע הדומה לענב (שיש בזה סכנה), וסימטא נפחות, ומיחוש בפי הטבעת, ולחולי האזנים.

כ"ח: מותר להעלות אזנים בשבת שפעמים גידי האזנים יורדות למטה ומתפרקים הלחיים וצריך להעלותם, לל"ק מותר ביד ולא בסם, ולל"ב מותר בסם ולא ביד מפני שעושה חבורה.

עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת ומותר לשחוק סממנים ולהביאם דרך רה"ר מפני שהעין קשורה ללב ויש בזה סכנה, ודווקא שעינינו נוטפת תמיד ריר או דמעות או שיש לו כאב נעיצה ותחיבה או דם או חמימות, ובתחילת החולי, אבל בסוף החולי שכבר נתרפא ועדיין קודחת מעט או שרוצה להיטיב ראיתו, אסור.

מי שנשכתו צרעה או שנתחב קוץ בבשרו או סימטא או שכואבת עינו או חולי החמה, יש בזה סכנה אם יכנס למרחץ, והגמ' מבארת מה רפואת חוליים אלו.

כ"ט. אונקלי והיינו תנוך שכנגד הלב שנכפף ומעכב את הנשימה, מעלים אותו בשבת.

הגמ' מבארת מה רפואת האונקלי, ושחפת שמחמת רוח.

ו' דברים מרפאים את החולה מחליו ורפואתם רפואה - כרוב ותדרין ומי סיאה יבשה וקיבת ורחם בהמה ויותרת הכבד, וי"א גם דגים קטנים (שאף מפרין ומברין גופו של אדם).

י' דברים מחזירים את החולה לחליו וחליו קשה - בשר שור ושומן ובשר צלי ובשר ציפרים וביצה צלויה ושחלים ותגלחת ומרחץ וגבינה וכבד, וי"א אף אגוזים, וי"א אף קישואים (שקשים כחרבות).

תספורת ע"י עכו"ם

לר"מ אסור להסתפר ע"י עכו"ם בכל מקום שמא יחתוך צווארו בתער, ולחכמים מותר ברה"ר אבל לא בינו לבין העכו"ם. ובברייתא מבואר שאף ברה"ר מותר ע"י שיתבונן במראה, דעי"ז יראה כאדם חשוב.

ישראל המספר עכו"ם צריך להפסיק ג' אצבעות מכל רוח הסמוכים לבלוריתו.

הגמ' מביאה מה נאמר ע"י רב מלכיו ומה נאמר ע"י רב מלכיה.

דיני יין עכו"ם

כ"ט: יין נסך אסור בהנאה דשמא ניסכו לע"ז, דהוקש לזבח וזבח הוקש למת ומת הוקש לעגלה ערופה, ועגלה ערופה כתיב בה "כפר" דדינה כקדשים.

חומץ שהיה מתחילתו יין והחמיץ אסור בהנאה, אבל חומץ שלנו שנתנו לעכו"ם א"צ להפקידו חותם בתוך חותם, דאין העכו"ם מנסכים חומץ, ודי בחותם אחד כדי שלא יחליפוהו.

ל. יין שנתבשל - אם הוא של עכו"ם אסור, אבל יין מבושל שלנו שנתנו לעכו"ם א"צ חותם בתוך חותם, דאין העכו"ם מנסכים יין מבושל, ודי בחותם אחד כדי שלא יחליפוהו, ואם נגע נכרי ביין מבושל אין בו משום יין נסך, וכן יין מבושל אינו נאסר בגילוי.

אלונתית אין לקנותה מעכו"ם כיון שהיא עשויה מיין, אבל אלונתית שקנה העכו"ם מישאל מותרת דאין דרכם לנסכה, ואלונתית היינו יין ישן ומים צלולים ואפרסמון, שעושים ליציאה מבית המרחץ, ואסור לעשותה בשבת כיון שזה לרפואה, (ואנומלין והיינו יין ודבש ופלפלין מותר לעשותה בשבת כיון שזה לשתייה).

דיני גילוי

יין מוזג לרבה ורב יוסף אין בו משום גילוי, והגמ' דנה בדבריהם, ורביא אומר שיש בו משום גילוי.

מים מגולים ליד אדם ישן נחשבים מגולים בין ביום בין בלילה, דאין אמת הישן על הנחשים.

מי נכרים ומי אלמנה - רב לא היה שותה מים של נכרי מחשש שנתגלו, והיה שותה של אלמנה מפני שנוהגת כמו תחת בעלה, ולל"ב גם של אלמנה לא היה שותה, ושמואל היה שותה של גוי מפני שמכסה מחמת הלכוך, ושל אלמנה לא היה שותה שמא היו מגולים.

יין חד מר ומתוק, אין בהם משום גילוי.

יין קרינא שהובא מעסיא אין בו משום גילוי אלא במקומו.

יין שהתחיל להקרים - לרביא עד ג' ימים יש בו משום יין נסך ומשום גילוי, אבל אח"כ לא, ולנהרדעי חוששים לגילוי גם אח"כ.

ל. יין תוסס אין בו משום גילוי, ושיעור התסיסה ג' ימים.

שחלים כתושים ויש בהם מים או יין אין בהם משום גילוי, ובני גולה נהגו בהם איסור, ואם יש בהם חומץ מותר.

כותח הבבלי אין בו משום גילוי, ובני גולה נהגו בו איסור, ואם יש בו סימני ניקור יש לחוש.

מים המטפטפים טיף אחר טיף אין בהם משום גילוי.

פי תאנה לשמואל אין בו משום גילוי, וכו"א שמתיר לאכול תאנים וענבים בלילה משום שומר פתאים ד'.

ארס של נחש צעיר שוקע, ונ"מ שאפי' שתו מהחבית או אכלו מהאבטיח ט' בני אדם ולא ניזוקו, לא ימשיכו לשתות או לאכול, ושל בינוני מפעפע, ושל זקן צץ, שאף שכוחו של הנחש מתחזק בזקנותו (כמו דג וחזיר) מ"מ כח הארס נחלש.

מה יעשה עם מים מגולים - מים שנתגלו לא ישפכם ברה"ר ולא ירביץ בהם את הבית ולא יגבל בהם טיט ולא ישקה את בהמות או את בהמת חבירו (אבל חתול שלו מותר, דכחיש והדר בריא, ובשל חבירו אסור שמא ירצה למוכרו ויהיה כחוש), ולא ירחץ בהם פניו ידיו ורגליו, ולאחרים רק מקום שיש בו סירטא לא ישטוף אבל גב היד והרגל מותר.

עוד בדין יין עכו"ם

ל"א. מתי היין נאסר - יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית דאיתקש תקרובת ע"ז למת, וסתם יינם אסור בהנאה ומטמא טומאת אוכלין ברביעית אבל אין מטמא אדם וכלים, והמפקיד יינו אצל עכו"ם אסור בשתייה ומותר בהנאה, ולר"א אם ייחד לו קרן זוית ומסר לו מפתח או חותם מותר אף בשתייה, (דס"ל שהקונה או השוכר בית בחצירו של עכו"ם ומילאהו יין ומפתח או חותם ביד הישראל מותר לשתות את היין, ולחכמים אסור. ונחלקו אמוראים כמו מי ההלכה,

ולל"ב נחלקו גם אם רבנן אוסרים בחותם בתוך חותם או לא. הגמ' מבארת מתי זה נחשב חותם בתוך חותם.

יין של כותים - מעיקרא היו אומרים שהיין אסור בין בחביות תפוחות בין בסתומות, דסברו שאין הכותים מקפידים על מגע עכו"ם, וחזרו לומר שפתוחות אסורות וסתומות מותרות, דבסתומות מקפידים על מגע עכו"ם, רבי זירא סובר שבדרך אסור גם בסתומות, ולרבי ירמיה אין ההתר בסתומות אלא בין הגיתות.

ל"א: השולח ציר או מוריס ביד עכו"ם אם מכיר חותמו וסתומתו מותר, ואם לאו אסור.

שיכר של עכו"ם

האיסור וטעמו - שיכר של עכו"ם אסור ואינו לא משנה ולא ברייתא, ושמא בימי האמוראים אסרוהו. תוס' י"א שהטעם משום חתנות שלא יהא רגיל לעשות אצלו משתאות ויתן עיניו בבתו, וי"א משום גילוי, (והיינו בזמן הצללת המים, שהרי בגיגיות או בחביות גם אנו לא מקפידים), ואף בישן אסור אטו חדש, ורב אמר שישן מותר בכל דבר שנתגלה מפני שאין הארס מניחו ליישן, וכן אם החמיץ מותר, מפני שאין הארס מניחו להחמיץ.

רב פפא שותה שיכר עכו"ם **בפתח החנות**, דס"ל שהטעם משום חתנות, ורב אחאי עשה הרחקה יתירה ושתה בביתו.

רב מתיר לשתות שיכר, דס"ל שהטעם משום גילוי ומרירות הכשות מחלישה כח הארס, אולם לאדם חלש זה מסוכן ואסור.

כל השקצים יש להם ארס אלא שאינו ממית, והגויים הנפוחים זה בגלל שהם אוכלים שקצים ורמשים וחביל גופייהו.

ל"ב. חומץ שיכר שנקנה מנכרי אסור, מפני שמערבים בו יין נסך, אבל אם הנכרי מוציא או מהאוצר מותר, כיון שהוא מתקלקל ע"י שמרים.

חרס הדרייני

חרס הדרייני של נכרי אסור בהנאה, והיינו של הדריינוס קיסר, שלקחו קרקע שלא עבדו בה מעולם, ונטעו בה גפנים, ושמו את היין בכלי חרס חדשים כדי שיבלע היין בכלים, וכשהיו שמים חתיכות מהחרס במים היה יוצא יין מוזג, ויין ראשון שלנו כמו שלישי שלהם.

רוצה בקיומו על ידי (בשביל) דבר אחר

נחלקו רבי אלעזר ורבי יוחנן אם מותר לסמוך כרעי המיטה בחרס הדרייני או שאסור.

והא דנודות של עכו"ם אסור לעשות מהם אוכף לחמור, למ"ד האוסר ניחא, ולמ"ד המתיר אסור שמא יבקע נודו של הישראל, ויתפור מזה על גבי נודו ויתן טעם ביינו של ישראל.

והא שמוותר לקנות קנקנים של עכו"ם, למ"ד המתיר ניחא, ולמ"ד האוסר צ"ל דשאני הכא שאין האיסור בעין.

דרדורין ורוקבאות של עכו"ם שכנוס בהם יין ישראל, אסור בשתייה ומותר בהנאה, ור"ג שתה מזה ולא הודו לו, ובברייתא אחרת איתא שהודו לו, והגמ' אומרת שסייעתו לא הודו לו אבל בנו הודו לו, או שזה מחלוקת אם הודו לו או לא.

עורות לבובין אסורים בהנאה והיינו עור שכנגד הלב, שהיו מוציאים את הלב דרך נקב לעבודת כוכבים, ונאסר משום זבחי מתים, והיינו כשיש עליו גלד דם ידיוע שמחיים נקרע, ואם מלחו אסור אף בלא גלד דם, דאימא מלחו העבירתו.

ל"ב: ולרשב"ג אינו אסור אלא כשהקרע עגול אבל משוך מותר, וכן הלכה.

בשר עכו"ם – בשר הנכנס לבית עכו"ם מותר אם נטלו עם כניסתו לפני שהקריבוהו, והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים, שא"א שאין כאן תקרובת ע"ז, והיינו כריב"ב דס"ל שתקרובת עכו"ם מטמאה באהלה כמות, וה"ה שלומדים שאסור בהנאה כמות, ולרבי אלעזר כל שחיתת עכו"ם אסורה, דסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים.

מו"מ עם ההולכים לע"ז

עכו"ם ההולכים למקום הע"ז אסור לשאת ולתת עמהם, דאזיל ומודה לעבודת כוכבים, ועם החוזרים מותר, דמאי דהוה הוה, אא"כ חוזרים חבורה ביחד, משום שדעתם לחזור.

ל"ג. ישראל ההולך למקום ע"ז, בהליכה מותר, דדילמא הזר ביה, ובחזרה אסור, דכיון שנמשך אחריה יחזור להודות לה, ובישראל מומד אסור אף בהליכה, מפני שודאי ילך לשם.

עכו"ם ההולך ליריד שוק של עבודת כוכבים מותר לשאת ולתת עימו בהליכה ובחזרה דלסחורה הוא הולך, ואין חוששים שמעותיו הם דמי עבודת כוכבים, דאמרינן שמכר שם גלימא או חמרא, אבל ישראל שהולך לשם בהליכה מותר ובחזרה אסור, דאם היה רוצה למכור היה מוכר כאן.

כלים של עכו"ם ודרך הכשרתם

נודות עכו"ם של עור וקנקניהם של חרס שיש בהם יין ישראל אסורים בהנאה לר"מ, ולחכמים אין אסורים בהנאה. ובברייתא איתא שנודות גרודים חדשים מותרים דעור לא בלע בזמן מועט, (אבל חרס בלע לאלתר), וישנים ומזופפים אסורים, ואם העכו"ם ריבבם ועיבדם התיך הזפת לתוכם ונתן לתוכם יין בעוד שהזפת חם כדי ליטול מריחת הזפת, וישראל עומד על גביו, אין בהם איסור הנאה, לרב פפא אין ההתר אלא כשישראל נתן לתוכם את היין, ובעי אחר עומד על גביו שמא לא שם לב שהעכו"ם גם נתן, ולרב זביד אף בעכו"ם מותר דנעשה כזורק מים לטיט דאותו יין הולך לאיבוד ובטל טעמו, (ומ"מ עכו"ם ששם יין במלח של ישראל י"ל שהמלח נאסר, כיון שהיין לא הולך לאיבוד).

הכשרת נודות וקנקנים שהיה בהם יין עכו"ם

ממלאם מים ומערה את המים אחרי מעת לעת, וכן יעשה ג' ימים, (וא"צ להניח את הכלים מול השמש. ל"ג:), וזה מועיל בין בכלים שעכו"ם גזל מישראל, בין בכלים שהיו של עכו"ם.

וכן יכול להכשירם ע"י נתינת ציר או מורייס שהם שורפים את היין הנבלע, והכשר זה מועיל לכתחילה.

ל"ג: וכן יכול להכשירם לכבשן האש בכדי שהזפת תנשור, או אפי' שהזפת תהיה רפויה.

ואם הכניס לתוכם קיסמים דולקים עד שנשרה הזפת, נחלקו רב אחא ורבינא אי מהני או לא, ולהלכה לא מהני.

עכו"ם שהכניס יין לכלים של ישראל לזמן מועט ולא לקיום, די שישכשך בכלי מים והכלי מותר.

כוסות ששתה בהם עכו"ם – אם הוא שתה בשימוש הראשון לכו"ע אסור, ואם שתה בשימוש השני לל"ק יש בזה מחלוקת ולל"ב אסור לכו"ע, ובשימוש השלישי יש בזה מחלוקת, ולהלכה בראשון ובשני אסור ובשלישי מותר.

מאני דקוניא כלי חרס המצופים עופרת אם הם חלקים, והכלי לבן או שחור מותר, אבל ירוק אסור, משום שיש בו צריף, וי"א שאף ירוק מותר, וכל זה לגבי יין נסך מפני שתשמישו בצונן, (ולא מפני שהוא דרבנן, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון), אבל לגבי פסח אף לבנים או שחורים אסורים, כיון דמדזיית מזהים מבחוץ מחמת הבליעות שלהם, ואם יש בכלים בקעים וסדקים כולם אסורים.

הכנסת שיכר בכלים של עכו"ם – לרב נחמן ורב יהודה אסור, ולרבא מותר ואין לחוש שבטעות יכניסו שם יין.

כלי נתר העשוי מקרקע שחופרים שם צריף (מין מלח), אין לו טהרה עולמית.

ל"ד. כלי חרס אינו יוצא מידי דפיו לעולם דהא כתיב ביה "ישבר"

קנקנים של עכו"ם אסורים, (ור"ע לא ידע דין זה ושאל בביהמ"ד ואמרו לו, וכן אמרו לו שמתענים לשעות כגון שעדיין לא טעם מתחילת היום, ועכשיו רוצה לקבלו עליו לתענית, ואם השלים מתפלל תפילת תענית. וכן אמרו לו שמושה שימש בז' ימי המילואים בחלוק לבן ולא בבגדי כהונה שהרי הוא זר, וי"א שלא היה לו שפה).

החרצנים והזגים של עכו"ם אסורים לר"מ אף בהנאה, ולחכמים רק לחים והיינו כל י"ב חודש, אסורים בהנאה, אבל לאחר י"ב חודש מותרים אפי' באכילה, (וכן שמרי יין של עכו"ם, וקנקני חרס או חמת או חרס שחור, או פסולת ענבים, מותרים לאחר י"ב חודש).

ל"ד: מורייס של עכו"ם אסור לר"מ אף בהנאה, ולחכמים אינו אסור בהנאה. ומורייס של אומן בפעם הראשונה והשניה מותר, אבל בפעם השלישית אסור כיון שכבר צריכים להכניס בו יין, ורבי אבא דמן עכו אמר לשמור ספינה שהביאה מורייס לעכו, ואין לחוש שהכניסו בה יין בספינה, שהרי היין שוה פי ארבעה מהמורייס, ואין לחוש שהכניסו בה יין בצור, כיון שיש שם עיקולי ופשוירי.

חילק אומן דגי סולתנית שכשהם קטנים אין להם סנפיר וקשקשת ועתידה לגדול לאחר זמן הם טהורים, אמנם כיון שהעכו"ם מערבים עימה דגים טמאים אסורים, אבל אומן כיון שאינו מערב מותרים.

גבינת עכו"ם

גבינת בית אונייקי של עכו"ם – לחכמים אינה אסורה בהנאה, ולר"מ אסורה אף בהנאה, מפני שרוב העגלים של אותה עיר נשחטים לע"ז, (אבל מיעוט אינו אסור אף שר"מ חייש למיעוטא, משום שביחד עם שאר בהמות שמעמידים בקיבותיהם הוי מיעוטא דמיעוטא), ואף לר"ל שסובר שהשוטח בהמה כדי לזרוק את דמה לע"ז אינה נאסרת, דאין מחשבים מעבודה לעבודה, (וריו"ח מתיר), שאני הכא שהוא אומר שבגמר זביחה הוא עובדה.

רבי ישמעאל שאל את רבי יהושע מפני מה אסרו גבינות של עכו"ם באכילה ולא בהנאה, לרבנן.

ואין לומר שאסורה מפני שמעמידים אותה בקיבה של נבילה, שהרי עולה חמורה מנבילה שהרי אסורה בהנאה, ומ"מ י"א שמוותר לגמוע את החלב כשהוא חי, ולחכמים אסור להנות מזה מדרבנן, אבל אין בזה מעילה, דאיסורי הנאה הפרש שלהם מותר, (מסברא שהרי לא ניחא ליה בנפחיה, ומגזה"כ דכתיב "ולא יאכל את בשרו").

ואין לומר שטעם האיסור מפני שמעמידים אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים ולגבי עבודת כוכבים אף פרש אסור, (מסברא שהרי ניחא ליה בפרש, ומגזה"כ דכתיב "ולא ידבק בידך מאומה, ולכן המקדש בפרש זה אינה מקודשת), דא"כ תהיה אסורה בהנאה, ואין לומר שמוותרת בהנאה כיון שאין האיסור בעין, דמה שהקיבה מעמידה את הגבינה זה נחשב שהאיסור בעין.

ל"ה. ולא ענה לו רבי יהושע את הטעם האמיתי משום שזו גזירה חדשה, ואמר לו שאין לקרוא "כי טובים דודיך מיין", אלא "כי טובים דודיך מיין", שהרי בהמשך הפסוק נאמר "לריח שמנך טובים וכי על כן עלמות אהבוך" ולשון זה לא שייך לומר לנקיבה, ומוכח שפסוק זה אמרה כנסת ישראל לשכינה, שערבים עליה דברי סופרים יותר מיינה של תורה. וכוונתו היתה לרמוז לו את הפסוק "ישקני מנשיקות פיהו", שיחשוק שפתותיו ולא ישיב על גזירה זו עד י"ב חודש, שמא יש אדם

שלא יסכים עם הטעם ויבוא לזלזל בגזירה. (לר"ח שמנין טובים- ת"ח דומה לצלוחית פליטון, שריחה נודף דווקא כשהיא מגולה כשמלמד תורה לתלמידים או יצא לת"ח שם, וכשהוא מלמד מתגלים לו דברים מכוסים בלי טוהר, דכתיב "עלמות אהבוך", ומלאך המות אוהבו, ונוחל עולם הזה ועולם הבא. ל"ה:).
ואין לומר שהטעם משום ניקור, שהרי יבש או ישן אין בו משום גילוי, לפי שאין הארס מניחו לייבש או ליישן.

טעם האיסור למסקנה-

לרב הטעם משום שודאי נשאר צחצוחי חלב והלב עכו"ם אסור אם לא ראהו ישראל בזמן החליבה.
לשמואל הטעם מפני שמעמידים אותה בעור קיבת נבילה ועור אינו פירשא ואסור, אבל הקיבה עצמה חלב קרוש הכנוס בה מותרת, ומה ששינוי שקיבת עכו"ם שהיא נבילה אסורה, היינו כרבי ליהושע לפני שחזר בו (ומשנה לא זה ממקומה).

ל"ה: לרב מלכיא הטעם מפני שמחליקים פניה בשומן הזיר.

לרב חסדא הטעם מפני שמעמידים אותה בחומץ.

לרב נחמן בר יצחק הטעם מפני שמעמידים אותה בשרף הערלה, ואף לרבי יהושע שהמעמיד בשרף הערלה מותר, היינו דווקא בשרף היוצא מהעלים או מהענפים, אבל בשרף הפירות (אפי' פגין) אסור. הגמ' שואלת למה לרב חסדא ולרנב"י אינה אסורה בהנאה.

דברים של עכו"ם שאסורים באכילה ומותרים בהנאה

חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו אסור באכילה ומותר בהנאה, ואין טעם האיסור שמא הוא מבהמה טמאה מפני שחלב טהור הוא לבן וטמא הוא ירוק, אלא החשש הוא שמעורב בו חלב טמא, ולכן אף אם עושה ממנו גבינה (שחלב טמא אינו נעשה גבינה), מ"מ חוששים שבשאר החלב מעורב חלב טמא, או שאף אם נעשה גבינה נשאר בו חלב טמא בין הגומות.

פת עכו"ם אסורה באכילה ומותרת בהנאה, וטעם האיסור משום חתנות, והעם היו סבורים שרבי התירה, לל"ק כוונת רבי היתה שבשדה אפשר להתירה דליכא למיחש לאמשוכי, ולרב יוסף כוונת רבי היתה לפת של פלטר ישראל, ואפי' למ"ד שפת פלטר עכו"ם מותר, לרב חלבו אין ההתר אלא כשאין פלטר ישראל, ולריו"ח אין ההתר אלא בשדה ולא בעיר.

ל"ו. שמן עכו"ם-

אסור באכילה ומותר בהנאה.

לשיטת רב דניאל גזר עליו, דכתיב "וישם דניאל אל ליבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו", משתיו לשון רבים כולל יין ושמן, וס"ל לרב שדניאל אסר לכולם, אך לא אסר אלא בעיר, ובגזירת י"ח דבר אסרו אף בשדה. (וכן אסרו פת ויין ובנותיהן של עכו"ם).

לשמואל דניאל אסר רק לעצמו, אלא טעם האיסור מפני שכלים אסורים פלטו לתוכו מבליעתם.

רבי ובית דינו התירו את השמן, ואין הכונה לרבי יהודה הנשיא בנו של רשב"ג, אלא הכונה לרבי יהודה הנשיא שהיה בנו של רבן גמליאל בן רבי, והוא היה בימי האמוראים, (וכדלהלן), ואף שאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אא"כ הוא גדול ממנו בחכמה ובמנין, וביותר שהרי גזירת י"ח דבר אפי' אליהו ובית דינו אין יכולים לבטל, מ"מ היה יכול לבטל כיון שלא פשט האיסור, וסמכו על דברי רשב"ג ורבי אלעזר בר צדוק שאמרו שאין גוזרים גזירה על הציבור אא"כ יכולים רוב הציבור לעמוד בה.

ל"ז: גזירת בנות עכו"ם- י"מ שגזרו שבנותיהן יהיו נדות מעריסתן

-מקטנותם, וי"א שטעם הגזירה משום עובדת כוכבים, שגזרו על פיתם ושמונם משום יינם, ועל יינם משום ע"ז, ועל בנותיהם כדלהלן. דהנה

אם הם מז' אומות אסורות ב"לא תחתן בם", ומה שגזרו בגזירת י"ח דבר על בנותיהן היינו על שאר אומות, ולרשב"י שאוסר שאר אומות מדאורייתא דכתיב "כי יסיר" לרבות כל המסירות. ואין לומר שאין האיסור אלא בדרך חתנות, ורבנן גזרו על דרך זנות, שהרי כבר בית דינו של שם אמרו "הוציאוהו ותישרף" על זנות. ואין לומר שאין האיסור אלא בעכו"ם הבא על בת ישראל, כיון שהיא נמשכת אחריו, ולא על ישראל הבא על עובדת כוכבים, שהרי הלכה למשה מסיני שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו, ואף שזה רק בפרהסיא כמו אותו מעשה, מ"מ בית דין של חשמונאי גזרו שהבא על עובדת כוכבים חייב משום נשג"א נדה דרבנן, שפחה, גייה, ואשת איש, וי"א משום נשג"א זונה ולא אשת איש, ואין לומר שבגזירת י"ח דבר גזרו גם על היחוד, שהרי גזרו על היחוד במעשה אמנון ותמר, וצ"ל שמדאורייתא אסור רק יחוד באשת איש (דכתיב "כי יסיתך אחיך בן אמך" והרי גם בן אב יכול להסית, אלא לומר שבן מותר להתייחד עם אמו ולא עם שאר עריות). ודוד גזר איסור ביחוד עם פנויה ישראלית, ותלמידי ב"ש וב"ה גזרו על יחוד עם עובדת כוכבים.

תינוק עכו"ם מטמא בזיבה מדרבנן, כדי שלא יהיה תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור, י"א שמתמא כבר מבן יומו, וי"א מבן ט' שנים ויום אחד שהוא ראוי לביאה, וממילא גם תינוקת בת ג' שנים ויום אחד מטמאה בזיבה.

ל"ז. התר שמן עכו"ם- רבי יהודה נשיאה התיר שמן עכו"ם, ולא רצה להתיר פת כדי שלא יקראו לו בי דינא שריא, כמו שקראו יוסף שריא מפני שהעיד רבי יוסי בן יעזר איש צרידה שאיל קמצא (יבואר להלן) טהור, וכן משקה בית מטבחיא הדם והמים שבביהמ"ק טהור, ושהנוגע במת טמא [טומאת שבעה רק בחיבורים, ולרבה התיר להם ספק טומאה ברה"ר], וגם רבי יהודה נשיאה התיר כבר ב' דברים, שהרי התיר גט שכתוב בו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש אע"פ שלא אמר מעכשיו, ולכן לא רצה להתיר פת עכו"ם, כדי שלא יקראו לו בי דינא שריא.

הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש ומת בתוך י"ב חודש, לרבי יהודה נשיאה הוי גט, דס"ל כרבי יוסי שזמנו של שטר מוכיח עליו שכוונתו שיחול מעכשיו אם לא יבוא, ולא הודו לו כל שעתו וי"א כל סייעתו. לאביי אם נתן גט לכשתצא חמה מנרתיקה ומת לכו"ע לא הוי גט, ואם אמר ע"מ שתצא חמה מנרתיקה לכו"ע הוי גט, זכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו, והמחלוקת היא כשאמר אם תצא חמה מנרתיקה, אם אומרים שזמנו של שטר מוכיח עליו או לא.

איל קמצא- לרב פפא היינו שושיבא חגב שראשו ארוך, ולעולא היינו סוסביל, ויוסי בן יעזר (הנ"ל) התיר בראשו ארוך, ורבנן אסרו. וי"א שאם ראשו ארוך אסור לכו"ע, ונחלקו היכא שכנפיו חופים את רובו ע"י הדחק אם הוא טהור, או דבעינן רובא דמינכר.

ל"ז: משקה בית מטבחיא דכן- לרב טהור ממש, דס"ל שטומאת משקין דרבנן, ולא גזרו במשקה בית מטבחיא. ולשמואל אינו מטמא אחרים, אבל הוא נטמא, דס"ל שטומאת משקין עצמם זה דאורייתא, ורק לטמא אחרים זה דרבנן, ובזה לא גזרו במשקה בית מטבחיא.

טומאת מת- הנוגע במת טמא מדאורייתא דכתיב "וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת וכו'", וגם הנוגע במה שהטמא נגע בו הוא טמא, דכתיב "וכל אשר יגע בו הטמא יטמא", אמנם דווקא הנוגע בחיבורים טמא טומאת שבעה, אבל שלא בחיבורים מדאורייתא טמא טומאת ערב, דכתיב "הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים" וכתב "וכל אשר יגע בו הטמא יטמא" ומשמע טומאת שבעה כטומאת מת, וכתב "והנפש הנוגעת תטמא עד הערב", ובהכרח שיש חילוק בין טומאה בחיבורים לטומאה שלא בחיבורים, והכמים גזרו שאף שלא בחיבורים יטמא טומאת שבעה. ועל זה בא רבי יוסי בן יעזר ואוקמה

אדאורייתא. ולרבה רבי יוסי בן יעזר לא איירי בהכי, אלא התיר ספק טומאה ברה"ר, דכיון דמסוטה ילפינן אינו אסור אלא ברה"י, וריו"ח אמר שזה הלכה ואין מורין כן, ויוסי בן יעזר הוא שהורה לעשות כך. (ורבי ינאי אמר שכיון שיש נהר שיטבלו).

בישולי עכו"ם

שלקות של עכו"ם דבר שבישלו עכו"ם ואפי' בכלי אסורים באכילה ומותרים בהנאה, והאיסור הוא מדרבנן, ואסמכה אקרא דכתיב "אוכל בכסף תתן לי ואכלתי, ומים בכסף תתן לי ושתיתי", (אבל אין לומדים מפסוק זה שאסור מדאורייתא, דבעינן דומיא דמים שלא נשתנו, שהרי חיטים ועשאן קליות מותרים, וא"ת דבעינן שלא נשתנו מצורתם א"כ חיטים וטחנן אסורים, ואין לומר שנאסר רק דבר שנשתנה ע"י האור, דהא לא כתיב הכא אור).

ל"ת. באיזה דבר אין איסור בישולי עכו"ם - בסורא מתנו שכל דבר הנאכל כמות שהוא חי אין בו משון בישולי עכו"ם, ובנהרדעא מתנו שכל דבר שאינו נאכל על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עכו"ם, ונ"מ בדגים קטנים וארדי ודייסא שאינם נאכלים חיים ואינם עולים על שלחן מלכים. אמנם דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי עכו"ם דהם נאכלים חיים מחמת מלחן, ואם צלאם העכו"ם מותרים, ואפשר לעשות בהם עירוב תבשילין, אך אם עשאם כסא דהרסנא אסור, כיון דקימחא עיקר והקמח אינו נאכל חי.

אם העכו"ם לא התכוון לבשל, כגון שחרך ראש בהמה מותר לאכול אפי' את ראש אוזן הבהמה שהוא ממנה להצלות כיון שלא נתכוון לבשל, וכן אם עכו"ם הצית אור באגם החגבים שהוא יודע שהם כשרים מותרים. וכן אם העכו"ם זרק יתד לתנור לייבשו והטמין בה ישראל דלעת חיה לפני שהעכו"ם הסיק את התנור, אין בזה משום בישולי עכו"ם, כיון שכוונתו לחזק את הכלי ולא לבשל.

קירוב בישול ע"י עכו"ם - ישראל שהניח בשר ע"ג גחלים מותר לעכו"ם להפכו כדי לקרב את בישולו, או להגיס בקדירה, אם התבשיל היה מתבשל בלאו הכי, אבל אם בלא שהפכו לא היה מתבשל אסור.

מאכל שנתבשל כבר כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עכו"ם, והיינו אף שהוציאו ישראל והכניסו עכו"ם לתנור, אבל אם לא הוציאו בלאו הכי מותר וכנ"ל.

ל"ח: בישול ע"י ישראל ועכו"ם יחד - עכו"ם שהניח תבשיל ע"ג האש ובא ישראל והפכו מותר, ואינו אסור אלא כשתחילתו וגמרו ע"י עכו"ם, ואפי' תחילתו וגמרו ע"י עכו"ם, אם הישראל חתה מעט, מותר.

דג מליח - לחזקיה ובר קפרא מותר דנאכל בלא בישול מחמת מלחו, ולריו"ח אסור דזהו בישולו.

ביצה צלויה - לחזקיה ובר קפרא מותר כיון שהעכו"ם נגע רק בקליפה, ולריו"ח אסור, וכן מבואר בברייתא. ורב חייא פרוואה פסק לבני ריש גלותא לקולא, דאין דבריו של אחד במקום שניים, ורב זביד אסר בשם אביי, והשקוהו חומוץ לפי שהיה מחמיר עליהם, ולא הוה מעלי, ונח נפשיה.

קפריסין וקפלוטות של עכו"ם מותרים דרך לאוכלם חיים.

חמין וקליות של עכו"ם מותרים דלא נשתנו מברייתן.

המלטיא של עכו"ם מותרים, והיינו מאכל שהובא ממצרים שהיו מביאים זרע כרפס זרע פשתן זרע תלתן, ושורים את כולם במים פושרים עד שהם צומחים, ומביאים כדים חדשים עם מים ושמים שם גרגישתא ומניחים עליה את מה שגדל, ונכנסים לבית המרחץ וכשיוצאים זה כבר ראוי לאכילה, והיו מצננים גופם ע"ז, ולרבי חנינא זה שקר, או שזה ע"י כשפים.

כוספן פסולת תמרים שעשו מהם שיכר אם הוחמו ביורה גדולה אסורים, אבל יורה קטנה שאין ראש ציפור דרוור יכולה להכנס לתוכה מותרים דאין דבר איסור קטן מזה, ולמ"ד נותן טעם לפגם מותר גם ביורה גדולה.

שמן מבושל של עכו"ם - לרב ששת אסור, ולרב ספרא אין לחוש שנתערב שם יין מפני שזה מסריח, ואין בזה משום בישולי עכו"ם מפני שהוא נאכל כמות שהוא חי, ואין בזה משום גיעולי עכו"ם מפני שזה נותן טעם לפגם.

תמרים שבישלו עכו"ם - אם הם מתוקים מותרים שהרי הם נאכלים חיים, ואם הם מרים או מצינעאי נאכלים חיים ע"י הדחק אסורים.

שתיתאה תבשיל העשוי מקמח קליות שיבשו בתנור, לל"ק אם הוא עשוי מחיטים ושעורים מותר דאין דרך לתת שם חומוץ, ואם הוא עשוי מעדשים אסור, ואם נתן בעדשים מים, לרב מותר, ולאבוה דשמואל וללוי אסור משום גזירה. ולל"ב אף בהוסיף מים אסור לכו"ע, ונחלקו בשל חיטים ושעורים אם גוזרים או לא. והאידיא לית דחש לאבוה דשמואל ולוי.

כבשים שדרך לתת לתוכם יין וחמוץ אסורים באכילה ומותרים בהנאה. ואם ידוע שננתנו לתוכם יין, לחזקיה אסורים בהנאה כיון שהיין ניתן למתק את הטעם, (משא"כ מוריים שניתן להעביר זוהמא). ולריו"ח אף בידוע מותר בהנאה, ואף לר"מ שמתיר מוריס בהנאה, שאני הכא דלא ידוע ממשו דאין אוכלים את הרוטב אלא את הירק.

דיני דגים שנקנו מעכו"ם

ל"ט. טרית טרופה דגים קטנים מלוחים שנטרפו ואין הדגים ניכרים, אסור באכילה דחיישינן לדגים טמאים ומותר בהנאה.

ציר שאין בו דגה כלבית, אסור באכילה ומותר בהנאה, דדרך הכלבית להוצר מאיליה בתוך דגים טהורים, והיא עצמה טמאה, ובתוך דגים טמאים אינה נוצרת.

סולתנית אסורה באכילה כיון שעולים עימה דגים טמאים, ואיכא למיחש לאחד מאלף דדמו לה ולא מינכרי, ומותרת בהנאה. ודגי סולתנית הבאים מנהר בב, בזמן רבי אבהו היו מותרים, שאף שאנו רואים שדג טמא יכול להיות בנהר הזורם בחוזק אע"פ שאין לו חוט השדרה, וכן יכול להיות במים מלוחים אע"פ שאין לו קשקשים, מ"מ בנהר זה לא מצויים דגים טמאים, אמם בזמן רבינא אסורים, כיון שנהר גזזא ונהר גמזא נשפכים לשם. ורבה בר בר חנה לא אכל סולתנית כששמע שמכנים אותה בשם דג טמא, ובבוקר מצא בה דבר טמא.

סימני טהרה בדגים - סולתנית ועפיץ אין להם סנפיר וקשקשת אך עתידים לגדול לה אח"כ, ולכן דגים אלו מותרים, וכן דגים שיש להם עכשיו ועתידים להשיר בשעה שעולים מן הים מותרים, כגון אקונס ואפונס כטספטיים ואכספטיים ואוטנס.

שומן וביצים מותר לקנותם מכל אדם, דחזקתם שבאים מפלוסא ואספמיא ואין דגים טמאים מצויים שם.

מיני דגים האסורים והמותרים - חמור ים מותר, ושור ים אסור. שפר נונא מותר, וקדש נונא אסור, וי"א שקבר נונא אסור. דג הדומה לחיפושא התירו ר"ע כשהכניסו לסל וראה בו קשקשים דקים. ורב פפא התיר דג הדומה לצלפח כשהחזיקו מול השמש וראה בו קשקשים דקים. ורב אשי התיר דג הדומה לשפרנונא, כשחיככו בספסלים לבנים וראה בו קשקשים שחורים.

נאמנות בני ביתו של חבר

קורט של חלתית אסור באכילה ומותר בהנאה, משום שחותכים אותו בסכין, ואגב חורפיה השמנונית נותנת טעם לשבח. ומותר לקנות חלתית מחבר, ואם מת מותר לקנות מעבדו, דעבדו של חבר הרי הוא חבר.

אשת חבר ועבד חבר הרי הם כחבר, וחבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הם בחזקתם עד שיחשדו, (ולכן מותר לקנות תכלת מאשתו של חבר שמת), וחצר שמוכרים בה תכלת הרי היא בחזקתה עד שתיפסל. אשת עם הארץ או בתו שנישאת לחבר, וכן עבד עם הארץ שנמכר לחבר, צריכים לקבל דברי חברות שיאכלו בטהרה ויעשו פירות וכדו', אבל אשת חבר או בתו שנישאת לעם הארץ, או עבד חבר שנמכר לעם הארץ, לר"מ א"צ לקבל דברי חברות, ולר"י ולרשב"א צריכים לקבל דברי חברות.

ל"ט: איזה סימן צריך לתת בדברים הנשלחים ביד עכו"ם - לרב חתיכת דג ובשר שאין בהם סימן, ויין ותכלת אסורים אם שלחם בחותם אחד, וחלתית ומורייס פת וגבינה מותרים בחותם אחד, וכן הדין בחלב. ולשמואל חתיכת בשר או דג שאין בהם סימן, ויין ותכלת אסורים בחותם אחד, ומורייס חלתית וגבינה מותרים בחותם אחד. ובסוריה אין לקנות יין מוריס חלב מלח סלקונדרית חלתית גבינה, אלא מן המומחה, ואם נתארח אצל בעה"ב מותר, דלא שביק התיירא ואכיל איסורא, ונותן לאורח ממה שהוא אוכל.

מלח סלקונדרית של עכו"ם אסורה באכילה ומותרת בהנאה, והיינו מלח שכל נחתומי רומי אוכלים אותה. ובברייתא איתא שר"מ שחורה אסורה מפני שקרבי דגים שחורים מעורבים בה, אבל לבנה מותרת, ולר"י לבנה אסורה מפני שקרבי דגים לבנים מעורבים בה, אבל שחורה מותרת, ולרבי חנינא בן גמליאל שניהם אסורים מפני שזה וזה מעורבים בה. ועוד מצינו שהיה זקן שהיה מחליק פניה בשומן חזיר.

דברים של עכו"ם המותרים גם באכילה

חלב שחלבו עכו"ם וישראל רואהו מותר בשתיה, ואפי' אם הישראל נמצא בצד עדרו של עכו"ם, ויש בעדר בהמות טמאות, ואם הישראל יושב הוא לא רואה אם הגוי מערב בתוך החלב חלב אחר, מ"מ החלב מותר, כיון שהעכו"ם חושש לערב.

דבש של עכו"ם מותר באכילה, משום שאם מערבים בו יין הוא מסריח, ואם בישלו אינו נאסר כיון שהוא נאכל כמות שהוא חי, ואין לחוש בלביעות משום שזה נותן טעם לפגם.

דבדבניות אשכולות ענבים מותרות באכילה, ואע"פ שמנטפות אין זה מכשיר לקבל טומאה, כיון שאינו צריך למשקה, אבל הנוצר לגת שהוא צריך למשקה לשמאי הוכשר, ולהלל לא הוכשר, והודה הלל לשמאי.

כבשים של עכו"ם שאין דרך לתת לתוכם יין וחומץ, וציר שיש בה כלבית אחת בחבית סתומה, או שתים בחבית פתוחה, מותרים אף באכילה.

מ. טרית של עכו"ם שאינה טרופה וניכר בה ראש ושדרה, מותרים באכילה, וי"א שמספיק או ראש או שדרה כדי לטבל בצירם, (וא"צ סימן סנפיר וקשקשת אלא בדגי אראה ופלמזודא שראשם דומה לטמאים), אבל להתיר גופם לכו"ע צריך ראש ושדרה. והא דבעינן ראש ושדרה היינו בכל חתיכה וחתיכה, ואם החתיכות שוות מספיק באחת מהם.

קרבי דגים אין נקנים אלא מן המומחה.

ביצי דגים לרב דוסתאי נקנים מכל אדם, דדג טמא משריץ ודג טהור מטיל ביצים, (ולדבריו יש סימנים בקרבי הדגים בשלפוחית שבטהור היא רחבה מצד אחד וצרה בצד השני). ולרבי זירא אף ביצים אין נקנים אלא מן המומחה, דשניהם מטילים ביצים, אלא שהטהור משריץ מבחוץ והטמא מבפנים, ואם לא נימוחו הביצים יכול לבדוק בביצים עצמם, שאם היא כודרת משוכה, שבצד אחד היא רחבה והולכת ומתקצרת, ועגולגלת, וראשה אחד רחב ואחד צר, טהורה, ואם שני ראשיה צרים או רחבים

טמאה, וסימן נוסף שאם החלמון מבחוץ והחלבון מבפנים טמאה, ולהיפך טהורה, ואם הם מעורבים זה בזה, זו ביצת שרץ, ואם אין שם מומחה ונימוחו העוברים, לרב יהודה אפשר לסמוך על המוכר, ולרב נחמן צריך שהמוכר יראה לו את הדגים.

מ. עלה של חלתית של עכו"ם מותר באכילה דאין דרך לחותכו בסכין, ואפי' קרטיין שבו מותרים, ואין חוששים שהם מפרי אחר.

זיתי גלוסקאות המוגלגלים של עכו"ם מותרים אפי' אם הם רכים מאד, ואין חוששים שיש בזה יין. ולרבי יוסי אם הם רכים עד כדי שאם אוחוזו נשמת הגרעין, אסורים.

חגבים וקפריסין וקפלוטות הנמכרים בסל אסורים, מפני שהעכו"ם מזלף עליהם יין, אבל אם מביאם מהאוצר או מהערימה או מהספינה מותרים. וכן יין תפוחים של עכו"ם הבאים מהאוצר או מהערימה או מהספינה מותרים, אבל הנמכרים בשוק אסורים. וכן כהן החשוד למכור תרומה לשם חולין, מותר לקנות מהאוצר ומהערימה ומהספינה, מפני שירא שישמעו רבנן ויפסיד הכל, אבל מהערימה אסור.

כל הצלמים:

אלו צלמים אסורים

לר"מ כל הצלמים אסורים בהנאה, דבמקומו היו עובדים אותם פעם אחת בשנה, ור"מ חייש למיעוטה ולכן גזר שאר מקומות אטו אותן מקום. לשמואל לא אסר ר"מ אלא באנדרטי של מלכים דאגב חביבותא פלחי ליה, ולריו"ח דווקא בעומדים על פתח המדינה אסר ר"מ, (לתוס' שיטות אלו הם מתי רבנן מקילים).

מ"א. רבנן לא חיישי למיעוטה ולא גזרו שאר מקומות אטו אותן מקום, ולשיטתם אין אסורים אלא הצלמים שיש בידם מקל לומר שרדה את כל העולם במקל, או צפור לומר שתופש את כל העולם כצפור, או כדור לומר שתופש את כל העולם ככדור והני ודאי נעבדין. והוסיפו עליהם סייף, דמעיקרא סברו שזה דמות ליסטים בעלמא, ולבסוף סברו שהכונה שהורג את כל העולם, ועוד הוסיפו עטרה, דמעיקרא סברו שזה דמות אומן שעושה עטרות, ולבסוף סברו שהכונה שיהיה עטרה למלך, ועוד הוסיפו טבעת, דמעיקרא סברו שהכונה לשליח בעלמא, ולבסוף סברו שהכונה שחותם את כל העולם למיתה.

לרבה לא נחלקו אלא בשל כרכים, אם נעשו לנוי או לע"ז, אבל של כפרים אסורים לכו"ע, דודאי נעשו לע"ז.

שיטת רשב"ג שכל צלם שיש בידו איזה דבר אסור, ואפי' צרור או קיסם. ורב אשי מסתפק בצואה, אם אסור כי הכונה שכל העולם בעיניו כצואה, או שהכונה שהוא נבזה בעיני כל העולם כצואה.

שברי צלמים מותרים.

לשמואל אפי' שברי דבר שודאי עבדהו מותרים דכיון שנשברה שוב אין עובדים אותה. (וס"ל לשמואל כר"ל ש"ע"ז נשתברה מאיליה מותרת. תוד"ה אמו). מצא תבנית יד או רגל ועומדים על בסיסם, אסור אפי' בשברי צלמים, מפני שכיוצא בו נעבד.

ביטול עבודת כוכבים

מ"א: עבודת כוכבים שנשתברה מאיליה -

לריו"ח אסורה דיש ספק אם ביטלה ואין ספק מוציא מידי ודאי, והא דתנא לעיל ששברי צלמים מותרים, היינו אף לר"מ דאוסר צלמים, וטעם ההתר משום ס"ס, ספק אם נעבד, ואם נעבד שמא ביטלו.

ולר"ל מותרת, מפני שהגוי אומר שאם את עצמה לא הצילה ודאי שאותו היא לא תציל, (ומה שבדגון לא דרכו יותר על המפתן, הסיבה היא מפני שעבדו את המפתן, מפני שאמרו שהכח עבר למפתן). והמוצא תבנית יד או רגל אינו אסור אלא בעומדים על בסיסם, וכדשמואל. (מ"ב). המשך הסוגיא להלן מ"ב. .

אין ספק מוציא מידי ודאי-

חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות, אפי' אם הם בני יומם הרי הם בחזקת מתוקנים, ואף שאין ספק מוציא מידי ודאי, חזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, והוי ודאי, ועוד י"ל שגם הטבל הוא ספק, דשמואל הכניסה במוץ שהיא פטורה ממעשר.

מ"ב. שפחה שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ אם הוא זכר או נקיבה, אם חולדה וברדלס מצויים שם הכהן טהור, לל"ק היינו היכא שהטילה כמים נפל ואינו ודאי נפל, דאי הטילה ודאי נפל טמא, דאין ספק מוציא מידי ודאי, ולל"ב אף בודאי נפל טהור, דודאי גררוהו חולדה וברדלס.

מי יכול ואיך מבטלים עבודת כוכבים-

עכו"ם יכול לבטל עבודת כוכבים שלו או של חבירו ואפי' זה עובד לפעור וזה עובד למרקוליס, וישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עכו"ם.

אביי אומר שלר"ל שמתיר עבודת כוכבים שנשתברה מאיליה צ"ל דאיירי הכא שפחסה מיעך צורתה בפטיש ולא חיסרה כלום, דאף שעכו"ם שפחסה ביטלה, ישראל לא ביטלה.

לר"ב אף בפחסה ישראל ביטלה, ומ"מ אסור מדרבנן גזירה שמואל ישראל גביה ע"ז ויקנה אותה ואח"כ יבטלה, וכל ע"ז שביד ישראל אינה בטילה לעולם.

וכן צ"ל שמתעם גזירה זו עכו"ם שחיפה דרכים מאבנים של המרקוליס אסורות, (ולריו"ח ניהא בפשיטות).

וכן צ"ל שמתעם גזירה זו אם ישראל שיפה עבודת כוכבים של עכו"ם בין לצרכו בין לצרכה היא ושיפוייה אסורים, ולריו"ח ניהא בפשיטות. ועכו"ם ששיפה לצרכו להסקה, היא ושיפוייה מותרים שהרי ביטלה, ואם שיפה לצרכה ליפותה, היא אסורה, ושיפוייה מותרים כיון שהוא זורקם.

וכן צ"ל שמתעם גזירה זו לא מועיל לחכמים לשחוק ע"ז של מתכת ולזרות לרוח או להטיל לים, מפני שנעשית זבל, וכת"ב "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם", (ולרבי יוסי מהני), ולריו"ח ניהא בפשיטות.

וכן צ"ל שמתעם גזירה זו המוצא צורת דרקון דסתמה לעבודת כוכבים שישראל חתך את ראשו אסור, ולריו"ח ניהא בפשיטות, ואם יש ספק אם ישראל או עכו"ם חתכו מותר.

אין לזרוע ירקות תחת האשירה בימות הגשמים, מפני שנופלים עליהם מהאשירה ונהיים זבל ונמצא נהנה מהאשירה, ואפי' לר"ל אסור כיון שעיקר הע"ז קיימת, (ולרבנן רק בימות החמה אסור מפני שנהנה מצל האשירה), והיינו מפני שכך דרך גדילתה, אבל שיפוי לצרכה (כנ"ל) השיפויים מותרים אע"פ שהעיקר קיים.

מ"ב: קן שבראש אילן של אשירה, אם הקן הוא מעץ האשירה לר"ל יכול להתניז בקנה ולהשתמש בקן, ולריו"ח אסור, ואם הביאה עצים ממקום אחר אף לריו"ח יכול להתניז ולהשתמש בקן. ואם העץ הוא של הקדש, אם נתתה את הקן מהעץ עצמו יש בזה מעילה, ואם הביאה עצים מעלמא לא נהנים מדרבנן, אבל אין בזה מעילה דאורייתא כיון שאינם קדושים, ואם נתתה את הקן מענפים שגדלו אחר שהעץ הוקדש, תלוי במחלוקת אם יש מעילה בגידולים או לא. לרבי אבהו המשנה באה לחדש (לריו"ח) שמוותר להתניז ולהשתמש באפרוחים ואין חוששים שמה יעלה דרך האילן, אבל בביצים אסור, ואפרוחים הצריכים לאימן דינם כביצים.

השוחט לשם השר הממונה על ההרים או הגבעות או הימים או הנהרות או המדבר, או למזל חמה או לבנה, או לכוכבים ומזלות, או למיכאל שר הגדול או לתולעת קטנה, הרי הבהמה אסורה.

דיני עשית צורות

דין המוצא כלים שיש עליהם צורה-

המוצא כלים שיש עליהם צורת מזל חמה או מזל לבנה או דרקון, יוליכם לים המלח, דצורות אלו הם חשובות ועושים אותם כדי לעובדם, אבל שאר הצורות אין נאסרות בסתמא. ועיין מ"ג: בשיטת רבי יוסי. לרשב"ג רק כשהצורה על כלים שתשימש לכבוד אסורים, אבל בשתשימש לבזיון מותרים. (לר"ב מ"ג:) מכובדים היינו למעלה מן המים על אוגני הכלי, ומבוזים היינו למטה מן המים בשוליים ובדפנות, ולשמואל גם שלמעלה מן המים הם מבוזים, ומכובדים היינו שעל צמידים נזמים וטבעות, ובברייתא מבואר כדברי שמואל, (ומבואר שם שגם על קוסמסין סירים קטנים ממתכת ועל מחמי מים ועל סדינים ומטפחות הוי מבוזים).

לרבי יהודה גם כלים עם צורת אדם אסורה, כדמצינו שלר"י גם צורת מניקה עם בן בידה, או סר אפיס עם כלי מידה שמוודד בו אסורות, (מ"ג.), מניקה על שם חוה שמניקה את כל העולם, וסר אפיס על שם יוסף שסר והפיס את כל העולם בשני הרעב

איזה צורות אסור לעשות-

אסור לצייר דמות המזלות דכתיב "לא תעשון איתי" לא תעשו כדמות שמשי המשמשים לפני במרום. וצורת בעלי חיים מותר לצייר, ולרב הונא בריה דרבי יהושע אסור לצייר צורת אדם. ומותר לצייר צורת דרקון והיינו כל שיש לו ציצין סנפיה, וי"מ שערות, בין פרקי הצוואר.

מ"ג. ר"ג עשה דמות צורות לבנות לצורך עדות החודש, הגמ' שואלת שאסור לעשות כדמות המשמשים במרום. והגמ' מתרצת שלא אסרה תורה אלא שמשים שאפשר לעשות כמותם ממש, (ורב יהודה בריה דרבי יהושע לומד מ"אית" שרק אותי אסור אבל שאר שמשים מותר), וכמו שמצינו שאסור לעשות בית כתבנית היכל, או אכסדרא כתבנית אולם, או חצר כתבנית עזרה, או שלחן כתבנית השלחן, ולא מנורה עם ז' קנים אפי' משאר מיני מתכות, אבל מותר לעשות מנורה עם יותר או פחות משבע קנים, (ולרבי יוסי ברבי יהודה אסור אף של עץ מפני שכך היתה מנורת בית חשמונאי, ואמרו לו ששם עשאוה משפודים של ברזל מחופה בדיל, וכשהעשירו עשאוה מכסף, וכשהעשירו יותר עשאוה מזהב). והגמ' (מ"ג:) שואלת שמפורש בברייתא שאסור לעשות חמה לבנה כוכבים ומזלות, והגמ' אומרת שאחרים עובדי כוכבים עשו לר"ג, והגמ' שואלת שמצינו שרב יהודה אמר לסמא עין של צורה שאחרים עשו לו, והגמ' מתרצת ששם היה החותם בולט, שאסור להניחה (ומותר לחתום בה כי הבליטה עושה שקע בשעוה, וחותרם שקוע מותר להניחו ואסור לחתום בו כי בשקוע נעשית בליטה בשעוה). עוד מתרצת הגמ' שמוותר לעשות כדי להתלמד, דכתיב "לא תלמד לעשות" אבל אתה למד להבין ולהורות.

אסור לעשות דמות ארבעה פנים פני שור ואדם ואריה ונשר בגוף אחד, כדוגמת חיות הקודש. וכן אסור לעשות כדמות השמשים שבמדור העליון כגון אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת. (מ"ג:).

ביטול ע"ז-

עכו"ם יכול לבטל עבודת כוכבים בין שלו בין של חבירו. ואם אינו יודע בטיב ע"ז (כגון קטן) אינו יכול לבטל. ואם הכריחו לבטל (כגון שסטרו על לחיו) הוי ביטול.

איסור ע"ז בתלוש ובמחובר

מ"ה: נכרים העובדים את ההרים או הגבעות, ההרים והגבעות מותרים לחציבה ולזריעה, ומה שעליהם כגון אם ציפום זהב וכסף נאסר, שנא' "לא תחמוד כסף וזהב עליהם". ולריה"ג לומדים מ"את אלוהיהם על ההרים" ולא ההרים אלוהיהם. ו"א שלדבריו צפוי הר אינו נאסר, וי"א שגם לדבריו נאסר. ואשירה אסורה מפני שיש בה תפיסת יד אדם, ולר"ע הא דכתיב "ותחת כל עץ רענן" היינו שידעו שבמקום שיש הר גבוה וגבעה נישאה ועץ רענן יש שם ע"ז.

מ"ה: אילן שנטעו ולבסוף עבדו- לרב ששת בזה נחלקו ת"ק וריה"ג, וגם רבי יוסי ברבי יהודה סובר שאילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור, (ולכן הוקשה לו מה נתמעט מ"תחת כל עץ רענן" מתי אין העץ נאסר, ותי' שהכונה כמו שפירש ר"ע). והא דכתיב "ואשיריהם תשרפון באש" היינו אילן שנטעו מתחילה לכך, ונחלקו אם לדרוש מ"ואשיריהם תגדעון" לאסור אילן שנטעו ולבסוף עבדו, או שלומדים מזה שגידוע ע"ז קודם לכיבוש הארץ, וכיבוש הארץ קודם לביעור הע"ז, וריבר"י לומד דין זה מ"אבד תאבדון" אבד ואח"כ תאבדון, ורבנן לומדים מזה שהעוקר ע"ז צריך לשרש אחריה, וריבר"י לומד שצריך לשרש מ"ואבדתם את שמם מן המקום ההוא", ולרבנן לומדים משם שצריך לכוונת שם גנאי לע"ז, ולא לשבח, דהא כתיב "שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא".

מ"ו: נכרים העובדים את ההרים והגבעות, אף שההרים והגבעות לא נאסרו, מ"מ עובדיהם נהרגים בסייף דבני נח נצטוו על עבודת כוכבים, וכל מיתה האמורה בבן נח היא סייף.

אבני הר שנדלדלו נחלקו בני רב חייה וריו"ח אם הם מותרות, ולומדים דין זה מצד השווה מבהמה בעלת מום ומהר, שאם תפרוך מה להר שכן מחובר, בהמה בעלת מום תוכיח, ואם תפרוך מה לבהמה שכן בעלי חיים הר יוכיח, הצד השווה שבהם שכן אין בהם תפיסת יד אדם ומותרים, אף אבנים שנדלדלו מותרים. או שלומדים מבהמה תמוה ואילן יבש שנשתנה מבריותו. וי"א שאבני הר שנדלדלו אסורות, דילפינן מ"שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו" לא ללמוד להתיר.

כמה ספיקות בדיני ע"ז

זקף בהמה להשתחוות לה- חזקיה מסתפק מה הדין בזה, ואין הכרח לומר דאיירי בנשתחוה לה והספק הוא אם הזקיפה היא מעשה או לא, דיי"ל שמספיק השתחויה בלי זקיפה, והספק הוא היכא זקף ולא השתחוה, ועכו"ם השתחוה לה, והספק הוא אם מינכרא זקיפתה ואסור (כמו שהדין בזקף לבינה) או לא. תיקו. והיכא שלא השתחוה לה יש מחלוקת אם עבודת כוכבים של ישראל נאסרת בלי עבודה כלל או לא.

מ"ו: אבנים למזבח מהר שהשתחוה לו- רמי בר חמא מסתפק אם אבני הר שהשתחוה לו פסולים למזבח, דלגבוה יש נעבד במחובר, או לא, ואף את"ל שלגבוה יש נעבד במחובר, יש לדון אם מכשירי קרבן כקרבן או לא.

רבא רוצה ללמוד מאתנן שאף שהוא מותר בתלוש להדיט מ"מ אסור בגבוה למחובר, נעבד שאסור בתלוש להדיט כ"ש שאסור במחובר לגבוה.

רב הונא ברבי יהושע שואל שנלמד מנעבד שאף שהוא אסור בתלוש להדיט מותר לגבוה במחובר, ונדרוש מ"אלוהיהם על ההרים" ולא ההרים אלוהיהם להתיר אף לגבוה, ומ"בית ד' אלוקיך" נלמד לשיטת ר"א שאתנן כשר לפרה אדומה שאינה נכנסת לביהמ"ק, ולשיטת רבנן נלמד שאתנן פסול לריקועים שנכנסים לביהמ"ק.

רבא דוחה שלומדים ק"ו לחומרא ולא לקולא.

ע"ז שנאבדה אין תולים שבעליה ביטלה (אף שהמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצויים שם הרי אלו שלו מפני שהרבים מתייאשים מהם), אלא העכו"ם תולה שעכו"ם אחר יעבדה, או שימצאנה ישראל וימכרנה לעכו"ם שיעבדנה.

מ"ג: חשד לע"ז- מותר להתפלל בבית כנסת שהעמידו בו העכו"ם צלם, דאין חושדים ברבים, ומה שר"ג השאיר אצלו דמות צורות, ו"ל שכיון שהיה נשיא היו מצויים אצלו רבים, או שזה היה עשוי מפרקים.

מחלוקת רבי יוסי וחכמים

אם אפשר לטחון ולזרות ע"ז

שיטת רבי יוסי שהמוצא כלים שנעבדו לע"ז ישחקם ויזרקם לרוח, או יטילם לים, ולחכמים אין לעשות כך, כיון שזה יעשה זבל, וכתביב "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם".

מ"ד: וטען רבי יוסי שמשם טחן והשליך את עפר העגל, ואמרו לו שמשם זרק את האפר למים והשקה את בני ישראל לבודקם כסוטות שמי שחטא היה מת ע"י.

וטען רבי יוסי שהמלך אסא שחק ע"ז וזרקה לנחל קדרון, (שעשתה אמו כמין זכרות לע"ז והיתה נבעלת לה כל יום, ו"מפלצתה" היינו ליצנות מופלאה), ואמרו לו שנחל קדרון אינו מגדל צמחים, (והיינו בחלק מהמקומות, שהרי דם הקרבנות יוצא לנחל קדרון ונמכר לגננים לזבל ויש בו מעילה). וטען רבי יוסי שחזקיה כתת את נחש הנחושת, ואמרו לו שהנחש היה משל משה, כדכתיב "עשה לך", וא"כ אין ישראל יכולים לאוסרו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ומ"מ כתתו מפני שהיו טועים בו.

וטען רבי יוסי שדוד כתת ע"ז של הפלישתים, וענו לו שזה היה לאחר שבא אתי הגיתי שהיה עכו"ם וביטל את הע"ז, וכמו שמצינו ששם דוד בראשו עטרה שהיתה של הע"ז, והיינו אחרי שביטלה אתי הגיתי. (י"א שלא הניחה ממש שהרי כתוב שהיתה שוקלת ככר זהב, וי"א שהיה בה אבן שואבת, וי"א שהכונה שהיתה בה אבן יקרה ששזה ככר זהב. ואמר דוד "זאת היתה לי (-לעדות) כי פיקודיך נצרת", שהיה מניחה במקום תפילין והיתה הולמתו, ולידה היה מניח תפילין, שהרי יש בראש מקום להניח ב' תפילין. וכן שאר מלכי בית דוד מי שהיה מניחה והיתה הולמתו היה בזה הוא ראוי למלכות. ואדוניה היה "מתנשא לאמר אני אמלוך" אך לא היתה הולמתו. ועשה לו "רכב ופרשים, וחמישים איש רצים לפניו" כולם נטולי טחול וחוקקי כפות (הרגלים).

אין התרחץ ר"ג במרחץ של ע"ז

מ"ד: כששאלו את ר"ג במרחץ איך זה מותר, יצא ואמר שבמרחץ אין משיבין, (אבל במרחץ לא אמר משום שאסור להרהר בד"ת לפי שהאדם ערום, ואסור לענות אפי' בלשון לע"ז). וכשיצא אמר שטעם ההתר הוא שהמרחץ קדם לע"ז ולא כל הימנה שתהא גוזלת את הרבים, ועוד שהע"ז טפלה למרחץ, ועוד שכיון שכל העם משתנים לפניו אינו דרך אלוהות ומותר.

ונחלקו רב אושעיא ורב חמא בר יוסף אם תשובת ר"ג היתה נכונה או לא. י"מ שנחלקו אם היא נאסרת כמו בעל פעור, או דשאני התם שכך עבודתה. ולאביי נחלקו אם לרחוץ בחצר ע"ז כיון שצריך להחזיק להם טובה, או שר"ג מותר כיון שר"ג עצמו לא היה צריך להחזיק טובה. ולרב שימי בר חייה נחלקו אם מה שמצינו שאם רק והשתין בפני ע"ז וגררה בטיט ובצואה וזרק בה צואה אין זה ביטול לע"ז, או שדווקא שם שזה לזמן מסוים, וכאן זה דבר קבוע. ולרבה בר עולא נחלקו אם שייך כאן הדין שהאומר בית זה לע"ז אינו כלום דאין הקדש לע"ז, או דמ"מ אסור דאיכא נוי ואסור לפנות ע"ז אף היכא שאין אסור הנאה.

בתים אבנים ואילנות של ע"ז

דיני בתים של ע"ז - בית שבנאו מתחילה לשם ע"ז והיו עובדים את הבית עצמו, אסור עד שיתוף ממנו העכו"ם קצת ויבטלו, ואם בנאו ישראל אסור עולמית. (והנה שיטת רב שתלוש ולבסוף חבירו הוי כתלוש, וממילא אם נשתחוה לבית בנוי הבית נאסר, ולדבריו מתני' איירי שעדיין לא השתחוה לבית). ואם רק סיידו וכיידו לע"ז, מספיק שיטול את מה מה שעשה לשם הע"ז ואפי' נטלו ישראל מותר. ובית שהכניסו לתוכו ע"ז והוציאוה הרי זה מותר.

דיני אבנים של ע"ז - אבן שחצבה לשם מושב לע"ז ועובדים גם את המושב, אסורה. ואם רק סיידה וכיידה מספיק שיטול מה שעשה לשם הע"ז, ואף אם סייד וכייד בגופה של אבן מספיק ליטול מה שעשה, ומי' לענין אם לא נטל מה שעשה אסור אפי' אם לא סייד וכייד בגופה של אבן. ואם העמיד עליה ע"ז וסילקה האבן מותרת.

מ"ח. דיני אילנות של ע"ז - אילן שנטעו לשם ע"ז אסור, ואם רק גידעו או פיסלו לע"ז, מספיק שיטול את מה שגדל בו אח"כ, וזה מועיל אפי' אם הברין והרכיב בגופו של אילן, אבל לענין האיסור אסור אף שלא בגופו של אילן, ואם העמיד ע"ז תחת האילן וסילקה האילן מותר.

והנה נחלקו רבנן ורבי יוסי ברבי יהודה אם אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור. לשמואל י"ל שנחלקו אם הגידולים אסורים, ולרב אשי התוספת אסורה לכו"ע, והמחלוקת היא אם העיקר נאסר דכתיב "ואשיריהם תשרפון באש", או לא נאסר דכתיב "ואשיריהם תגדעון" והיינו אילן שנטעו ולבסוף עבדו שמספיק לגדוע את הגידולים, ולדבריו מתני' שאוסרת רק את הגידולים אתי כריבר"י ושאיני היכא שגידעו ופיסלו דגלי דעתיה שניחא ליה רק בתוספת ולא בעיקר, או דמתני' כרבנן וקמ"ל שאף שעשה מעשה בגוף האילן לא נאסרו אלא הגידולים.

דיני אשירה

איזה אילן הוא אשירה - לת"ק כל אילן שיש תחתיו ע"ז אסור, ולר"ש דווקא כשעובדים את האילן עצמו, ומעשה ועבדו אילן ובדקו בגל שתחתיו והיתה שם צורה והתיר ר"ש את האילן.

מתי הוי אשירה בסתמא - לרב כל אילן שכומרים יושבים תחתיו ולא טועמים מפירותיו הוי אשירה, ולשמואל אפי' כשאמרו שהתמרים יהיו לע"ז הוי אשירה. וכן הלכה.

מ"ח. דיני האשירה - אסור לשבת בצל האשירה, ואם ישב טהור, ואפי' לשבת בצל צילה אסור. ואא"ן לעבור תחתיה שהאשירה מאהלה עליו, ואם עבר טמא, דא"א שאין שם תקרובת לע"ז, (והיינו כריב"ב שלומד מ"ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים" שתקרובת ע"ז מטמאה באהל כמת), אמנם אם האשירה נוטים לרה"ר ועבר תחתיה טהור, ואם אין דרך אחרת מותר לעבור שם, ואדם חשוב אף היכא דליכא דרכא אחרינא יעבור שם במרוצה.

לתשומת לב - תרומות נצרכות, ויתקבלו בברכה.

התורמים 300 נח או הו"ק של 25 נח לחודש, יקבלו בעזרת ד' כל חודש 9 עותקים של תמצית מ"ב בדואר, וכן יקבלו (בנקודות המכירה) את כל החוברות שיצאו עד כה. אפשרות להנצחה ע"ג הגליונות. לפרטים - 052-7692282.

ניתן לתרום בעמדות - נדרים פלוס עבור "תמצית", או בעמדות קהילות לבית הכנסת "אהל תורה" ברכפלד עבור "תמצית"

ניתן לשמוע שיעורים קצרים על הדף היומי ב"קול הלשון" 03-6171111

להקיש 1 (עברית) 2 (גמרא) 3 (עיוני וסיכומי הדף היומי) ואח"כ 34.

הגמ' שואלת מדין הזאה על טמא בערב פסח שחל בשבת, שר"א לומד לחייבו להזות ולהקריב קרבן פסח, דאם שחיטה דאורייתא מותרת כ"ש שהזאה היא דרבנן מותרת, ור"ע לומד לאסור שחיטה ופוסט את הטמא מקרבן פסח, ומבואר שר"ע דורש לקולא. דשאני התם שבא ר"ע להזכיר שר"א מה ששכח שהוא התיר הזאה.

המשתחוה לקמת חיטים - רמי בר חמא מסתפק אם קמה שהשתחוה לה כשרה למנחות, כיון שנשתנו, או פסולה למנחות דאין שינוי בנעבד.

והא דאיתא בתמורה שלת"ק ולדות אלו האסורים למזבח ולדותיהם מותרים, ור"א אסור, והיינו כשנרבעו ואח"כ נתעברו, אבל כשנרבעו אחר שעברו אסורים לכו"ע. ומבואר ששינוי אינו מתיר. די"ל שהעובר נחשב בהמה גם לפני הלידה, אלא שדלת הרחם סגורה בפניו, אבל חיטים שנעשו קמח הוי שינוי.

מ"ז. המשתחוה לדקל - ר"ל מסתפק אם דקל שהשתחוה לו נאסר לולבו לנטילת לולב או לא. י"מ שהספק הוא באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן שמתירים את האילן להדיט, אבל לריב"י שאוסר להדיט ודאי פסול ללולב, ואם נטעו ולבסוף עבדו פסול לכו"ע.

אשירה שביטולה - לל"ב ר"ל הסתפק אם לולב מאשירה שביטולה פסול לנטילת לולב, דיש דיחוי אצל מצוות, או לא, תיקו. והא דתנן שאם כיסה דם חיה או עוף ונתגלה פטור מלכסות, אבל אם כיסהו הרוח ונתגלה חייב לכסות, אע"פ שבעודו מכוסה אינו חייב לכסות, ולא אמרינן שיש דיחוי אצל מצוות. די"ל שלחומרא אין דיחוי אצל מצוות, אבל לקולא להתיר אשירה יש דיחוי אצל מצוות. ושיטת רב פפא שאין דיחוי אצל מצוות.

רב פפא מסתפק אם בהמה שהשתחוה לה צמרה כשר תכלת, (והיינו תכלת לכהנים וכספקו דרמי בר חמא, או תכלת לציצית וכספקו דר"ל), ואם קרניה כשרים לחצוצרות, ואם שוקיה כשרים לחלילים, ואם מעיה כשרים לפארות - נימים של כינור, והיינו למ"ד עיקר שירה בפה, אבל למ"ד עיקר שירה בכלי ודאי אסור.

המשתחוה למים - אם השתחוה לספל ודאי המים נאסרים, דלמים הוא השתחוה ולא לבבואה, ואם השתחוה למי מעין יש להסתפק אם הוא השתחוה למים הראשונים ולא נאסרו המים הבאים לנסכים, או שכוונתו להשתחוות לזרם המים וכל המים שבמעין נאסרו. והיינו במים בנובעים מחצירו, אבל מים של רבים אינם נאסרים.

מ"ז. מי שהיה כותלו סמוך לע"ז ונפל, אסור לבנותו מפני שהוא בונה כותל לע"ז, אלא ירחיק ד' אמות ויבנה, ובמקום שיתפנה יעשה בית הכסא לתינוקות, או שימלאהו בקוצים וברקנים, כדי שלא ירויח לע"ז, (ולא יעשה שם בית הכסא לגדולים ואפי' לילה, כיון שבית הכסא בעי צניעותא, וצנוע לא נפנה בלילה אלא במקום שהוא נפנה ביום). ואם חצי הכותל היה בתוך שלו צריך שהמקום שלו יהיה מרוחק ד' אמות מהכותל. והאבנים והעצים והעפר מטמאים כמו שרץ שנא' "שקץ תשקצנו", ולר"ע מטמאים במשא כנדה שנא' "תזרם כמו דוה".

ניתן לקבל את הגליונות בנקודות ההפצה, או בפקס.

או במייל - A0527692282@gmail.com

ניתן לקבל גליון שבעי על דף היומי במייל 9518470@gmail.com . יצא לאור עד כה תמצית הש"ס על ברכות, מועד, ב"ק ב"ב סנהדרין ומכות, וכן תמצית מ"ב חלקים א' ב', ותמצית ספרי מוסר ותמצית תנ"ך.

לפרטים - 0527692282